

ACCESSEN

ACCESSEN

ACCESSEN

© Lisa Vipola 2018

Omslag, inläga, layout: Lisa Vipola

ISBN: 978-91-7683-196-0

Tryckt i 50 exemplar den 17 maj 2018

Detta är nr:

_____ / _____

Grynet	7
Idealet	9
Tok-Uffes pappa	11
Gråben	14
Leo	20
Sevú	24
Alopecia	28
Snälla pappa	31
Kenneln	33
Lill-Yngves pappa	35
Yngve blir Milou	40
MS-läkaren	42
Alfahunden	43
Den funktionsvariationsansvarige	46
Vaggan	52
Donatella	53
Den funktionsvariationsansvarige forts. Intervju från s. 51	54
Jag och Leo	60
Diskrimineringsombudsmannen	61
Tolpagorni	73
Medstudenterna	75
Forced to kill them	77
Den funktionsvariationsansvarige	79
Den andre hunden	80
Student/hundägare	82
Det var ju synd	88
Gråben II	89
Sambandet	91
Kuzma	92
Astma & Allergiförbundet	93
Tyvär	108
Byrån för Lika Rättigheter	109
Sanerat	116
Fias matte	117
Svart labrador	119
Eik	120
Hundhår	123
Grynet II	126

Grynet

Året är 1987, och det är den första dagen i augusti månad. Efter den här helgen kommer sommaren att vara över i Jukkasjärvi. Tjaktjagiesse eller höstsommaren, som icke-samer kallade årstiden, skulle ta över. Vad visste jag om samer? Det jag visste var att det inte var långt kvar till sarvslakten, och det skulle innebära mycket gott som skulle hängas ut runt om på byn. Vissa hängde ju bara upp det rökta köttet på s-formade krokare eller snören mot norrsidan. Andra skulle bygga träburar som nästan var omöjliga att komma in i.

Håret är halvlångt och lockigt och uppfyller hela nyansspektrumet från siennagult till mörkockra. Lockarna glänser, och är ofta lite fuktiga där de studsar mot axlarna. Smala men spänstiga axlar, en kropp som orkar och vill. Ögon som letar upp andras ögon, som vill saker. Jag är inte en sån som väntar på att saker ska hända, jag ser till att det händer. Jag gör saker.

Yngve och jag har precis kommit tillbaka från en tre dagar lång tur i skogen, kanske var det för mycket. Noggranna steg över rötterna, och mellan lynniga grästuvor på myrpartierna. Jag lät ögonen leta över den kuperade ytan, men oftast kunde de bara låta kroppen färdas utan att titta så grundligt. Kroppen vet, och att få vara i det där tysta koncentrerade tillståndet där man lyssnar och följer, gjorde mig tacksam.

Det är ett 20-tal gummiflottar som ska ut, och hundratals turister i orangea flytvästar. De vita plastbackarna är packade med Njalla, det tunna vetebrödet i vilket vi ska svepa in den halstrade siken i. Röd lingonsaft av fjolårsbär på dunk, kokkaffe, fyrkantiga bitar av blåbärskaka. En skvätt Carls-hamns flaggpunch till dem som vill ha i kaffet, när vi stannar till på Saarakoski, precis innan "Hällarna", och laddar för Pauranki-forsen. Använda nylonremmar som ursprungligen haft en skarp orange kulör, höll fortfarande ihop i trådriktningen men motorolja, fiskrens och kolrester hade skapat en mer rustik ton av bränd umbra åt det här multifunktionshjälpmedlet. Nu fungerade de främst för att hålla de vita plastbackarna på plats uppe på forsrännarstyrmans bänk. Det fanns inte mycket plats för den som rodde, när storårororna var placerade i sina årtullar. Det fanns inte mycket plats för mig heller uppe på en av plastbackarna, men jag brukade kunna vara snabb med käkarna och hugga tag i nylonremmen om det accellerade för hastigt horisontellt.

Redan halv tio är det avfärd med de vita minibussarna mot Aha-viken. Hon har gjort det här så många gånger, två, ofta tre gånger i veckan, de senaste åtta åren under turistsäsongen. Hon går ut på baksidan, på den brunmålade alta-

nens slitna trädäck. Benen känns plötsligt opålitliga, hon spärrar ut klorna för att få fäste. Det är för varmt för att vara augusti, det är nåt med luften. Andetagen känns svåra att få fatt på.

Idealet

Karin ringer sin syster Helena och ber henne att komma och vara med Grynet, men när Helena kommer är Grynet redan död. Ett vitt 90 centimeters bomullslakan sträcker vi ut på gräset. De vuxna lyfter den lilla kroppen över till lakanet, för att sedan snurra ändarna i varsin sida så att det går att bära det vita 24 kilo tunga paketet in i förrådet på husets baksida. Vi ska sedan gräva en grop bakom förrådet, i vilken vi kommer att lägga det vita paketet. Sen, när vi täckt över med den torra jorden, tillverkar vi ett kors av trä som vi placerar där. Sen. Sen, efter forsränningen. Det är ett tjugotal båtar som ska ut på Torneälven om en timme.

I fyra dagar efter nedsättningen ligger Yngve på hörnsoffan i vardagsrummet med ansiktet vänt mot taket. Det vävda tyget i sträv ull med den där mörkt gammelrosa nyansen du får fram om du blandar Rioja med vetemjöl. Det sticker mot den bara huden precis ovanför armbågarna. Träobjekten

från Leningrad är placerade på den enkla hyllan av furu ovanför, men han tittar inte på dem. I fönstren står välväxta monstera i terrakottakrukor varvat med palmaraliens fingerliknande blad. I Norrbotten gråter män bara när hundar dör.

Jag är ingen Grynet. Jag har spikrakt mörkbrunt hår och är fem år gammal. Men jag förstår att hon är idealet, och jag ska en dag bli som henne.

Tok-Uffes pappa

Tre år tidigare, i mitten av Mars månad befinner sig jag och mamma precis vid krönet av Nybyggarvägen. Alla hus var byggda på 1970- och 1980-talet, rödmålade villor av Älvsbyhusmodell med uppskottade garageuppfarter. De hade precis svängt ut till höger från Idrottsstugan. Grynet drog pulkan av trä. Pulkan var klädd med ett varmrött, glansigt tyg som var bra mot väta. De hade åkt de fyra kilometerna till Puimunen som vanligt, med mig nerbäddad i pulkan bakom. Bara mitt 24 månader gamla ansikte stack upp från pulkans polyestertyg. Hon hade klätt mig i ren ylle och bomull närmast kroppen, även om minusgraderna hade krypit uppåt en bit på termometern. Det var helt klart ute, friskt. Hunden skällde, och det brukade den ju göra. Och Tok-Uffe brukade ju inte bry sig om det heller. Eller Tok-Uffe, det var ju Tok-Uffes pappa och Häggroth som stod där på bron utanför det flagande tvåvåningshuset. En grå, ljusgrå nyans, fast på vissa väggar var det målat med

någon helt annan kulör. Mörkbrunt eller vitt. Huset hade nog stått här långt innan det blev en väg, och innan vägen fick ett namn. Nybyggarvägen. Vilka var "nybyggarna"? Det fanns ett avlångt lägre hus på gården också, som antagligen hade använts för djur tidigare. Men nu bodde Tok-Uffe i det huset.

Det var två hundar, men plötsligt var en av dem där alldeles nära ansiktet. Karin fäktade med stavarna, och den skällde. Det var en blandning av Karelsk Björnhund och Lapphund. De stod där bara, de såg ju oss och att hunden var lös. Hon fäktade med stavarna och försökte mota bort hunden från mitt ansikte, försökte hjälpa till och hyssja bort hunden. Hon ångrade att hon hade fegat ur inför backen, genvägen. Hade hon tagit den vägen så skulle de ju ha hunnit komma hem före hunden. Jag hjälpte till att säga åt den, jag var inte rädd. Men så högg den. Karin fattade inte heller vad som hade hänt. Det var först när hon kom hem, och bytte om till de svarta syntetbyxorna med veck, som hon såg. Hon skulle ju servera på Wärdshuset ikväll. Shiitake-soppa och gravad lax och vaniljglass med varma hjortron för summor som hon själv inte hade råd att lägga ut. Det var hål i huden, och det blödde från det öppna såret.

Torsdagen därpå, eller om det hade passerat ytterligare en torsdag, fann man den svarta kroppen under en hög av björklöv, inte långt från platsen där den nyligen hade slagit till mot Karin. Med ansiktet vinklat i fel riktning i förhållande till den nu på något sätt späda lekamen. Den föreföll både mindre och harmlös, när den låg där utan liv, än det nyckfulla rovdjur den varit som levande. Det var tydligt att den hade vridit sig av spasmer när skottet träffade den. Skottet

hade inte dödat omedelbart, och den nu mörkröda, utrunna och intorkade kroppsvätskan hade gulbruna björklöv fastklistrade mot den tjocka, smutsiga pälsen.

Gråben

Aldrig hemma på Nybyggervägen, men varje gång de skulle ut och göra nåt, blev det bråk. Jag har inget behov av det, men samtidigt handlar det ju om självrespekt också. Och gränser.

Förut kunde de vara ute i timmar i skogen, och det var egentligen bara andetagen som hördes. Desto högre volym på andetagen, ju längre tid vi var ute. När vi saktade av för att byta riktning, kunde någon vinkla huvudet följt av ett snytljud. Men annars var det bara lungor i samarbete med halsar och munnar. Tallarna och granarna såg precis ut som i hans födelsetrakter, möjligen fanns en marginell skillnad storleksmässigt, men det var inget som spelade någon roll.

Jag var stor, större än de flesta Siberian huskys. Det var många som skulle kommentera det, och de sa det på ett sätt som om det var en komplimang. Men jag visste ju också att det var anledningen till att jag inte fick vara kvar i

Gällivare. Gällivare kunde ju ändå inte tillfredsställa mina behov, inte på det andliga planet i alla fall. Det var ju en central ort för västlaestadianismen, men det hade aldrig tilltalat mig. Jag var helt med på deras linje med en enkel livsstil med asketiska ideal, men jag var inte typen som hängde i flock.

Mina syskon var kvar där, medan jag hade flyttat 83 kilometer norr om Gällivare och 200 kilometer norr om polcirkeln. Det passade mig, och jag hade faktiskt anammat Yngves ord som en sanning: "Varje dag söder om Torneälven, är en förlorad dag i ditt liv."

Jag hade utvecklat en teknik under det där året när jag var själv i stugan, eller "kojan" som jag brukade höra dem säga. Jag hade haft tid att fördjupa mig och verkligen se efter vad som fanns kvar när jag släppte taget. Det var med hjälp av mystikern Paul Bruntons kunskapsväg som jag hade kunnat börja styra min andning.

Övningen består i att man minskar andningsrytmen, så att den blir långsammare än normalt. Hur mycket man kan minska rytmen kan inte bestämmas på förhand. Det beror på många olika ting. Det varierar mellan olika personer, dels beroende på deras lungkapacitet, dels på olika nervös sensibilitet. Som ett medeltal kan man säga att människan tar 15 andetag per minut. Man ska aldrig försöka att hastigt ändra detta värde till lägsta möjliga. Det är alltid bättre att gå steg för steg, och inte alltför häftigt.

Det är svårt att säga om det var ett intresse för mystik som kom först, eller om det var behovet av att kunna hantera vissa specifika livssituationer som gjorde att jag sökte upp Bruntons väg. Även om livet föreföll enklare och mer har-

moniskt innan Leo kom, tror jag ändå att livet ger en de utmaningar som man behöver.

Jag hade på nåt sätt inte riktigt förmågan att tvivla på framtiden, jag anpassade mig bara till de rådande omständigheter som nu råkade innebära att kompromissa mellan behoven från en brat från Luleå med Stockholmskomplex, och mina egna.

Och vem var jag? Ja, min religiösa bakgrund hade påverkat mig starkt, det var uppenbart, även om jag hade behov som alla andra. Att jag hade flyttat, och inte bodde som normen föreskrev hade givetvis betydelse. Nu hade det blivit normalt för mig att leva utanför det sociala samhället. Jag bodde ju inte ensam. Jag kände mig inte ensam i alla fall. Jag var helt upptagen med att undersöka hur långt innåt jag kunde ta mig. Det spelade ingen roll att den där unghunden skulle hålla på och mucka, och inte förstod att vi strävade efter helt olika saker i livet. Jag känner tillit till att jag ska hitta ett sätt att förhålla mig till honom en dag.

Intervju med Elias Viippola, Karin Viippola och Yngve Bergqvist,
Lisas syskon och föräldrar.

LV: – Hur dog han?

KV: – Ja, det är lite mindre roligt. Vi hade ju ytterligare en hund, och de kom inte bra överens. Det var två hanhundar, och de slogs då och då. Inte inne i hundgården, men när vi tog ut dem och kom tillbaka till hundgården. Och den här andra hunden högg Gråben nedanför ögat, så det hängde en ganska stor flik ner. Så man måste åka till veterinären och sy det där, och då var Gråben kanske tio år när det hände. Men han var inte sjuk eller så, han var frisk och drog pulka. Jättemysig. Och då pratade vi om att vi måste åka till veterinären med honom, och då började husse prata om att: "Då tar vi bort honom." "Nää, det gör du inte, då åker jag med honom till veterinären." Och då lovade han att inte ta bort honom. Men han gjorde det, så han kom hem utan hund. Fast han hade lovat, så ni hann aldrig säga hejdå till Gråben eller nånting. Så det var riktigt sorgligt.

EV: – Ja men, han blev avlivad.

YB: – Mm... jag kommer mycket väl ihåg det där. Droppen på det hela, det var en gång när jag skulle iväg ut och åka skidor med Gråben och Leo. Jag hade spänt för dem och jag tror det var en lina som gick

av, och de bara försvann! De bara drog iväg, alltså, skenade iväg efter Pietrasjärvivägen, och på väg bakom Sautusjärvi så kom de ikapp en ren, som de rev! Det var ju Prolles ren. Och Prolle kände ju igen hundarna. Så han ringde ju mig och... det där var inget roligt. Och Gråben var ju säkert med på det hela också, för han var ju en husky, och de jagar ju klövdjur och så. Jag tänkte att den här Leo, han var så jävla jobbig! Jag funderade vad jag skulle göra, och då gick jag och tog bort bägge hundarna. Jag accepterar inte att de river renar.

LV: – Vilka var med när han dog?

EV: – Det var våran pappa, våran biologiska pappa som avlivade honom.

LV: – Vilket år dog han?

KV: – Vi skaffade ju han när du var ett år, och då var ju Gråben också ett år. Yngve tyckte att det var lika bra att ta bort honom, för de där slogs ju jämt. Och då kommer jag ihåg att jag sa till han: "Nä, är det nån vi ska ta bort, då är det den andra hunden." Som är aggressiv, för det var inte Gråben. För den var ju aggressiv mot alla hanhundar. Så då tyckte jag att det är den vi ska ta bort. Men det blev inte så.

YB: – Ja, jag vill minnas att det är kring 1990, 1989 kanske...

- EV: – Vi bodde ju fortfarande i huset i Jukkas och jag tror inte att jag var så jättegammal, kanske att jag var fyra. Jag minns att jag inte riktigt förstod vad som hände, förutom att de sa att han var död och att det var fruktansvärt smärtsamt. Jag förstod inte varför, han hade ju haft nåt sår innan som jag förstår. Efter att han... för att han hade varit fast i skogen men, det var inte livshotande på nåt sätt, som jag förstod det.
- LV: – Vars var såret?
- EV: – Var det på tassan kanske... eller i ansiktet, jag kan inte minnas.
- LV: – Vems beslut var det att han skulle avlivas?
- EV: – Det var Yngves. Det var pappas beslut.

Leo

Det står till höger när man kommer in i rummet. Från det hållet ser man inte äpplena som är noggrant utsnidade på luckorna. Det är högre än allt annat i rummet, det är tillverkat av masstillverkad ek och mörkbetsat. Skåpets djup är helt klart påtagligare än bredden, och ger sken av ett exklusivt hem. De flesta förstod nog ändå vilken klass vi tillhörde, eftersom vi bara hade en enda möbel av den här kalibern. Alla andra i klassen hade ju matsalsbord och matchande hyllsystem inköpta på Mio, kraftiga mattor och porslin för olika tillfällen.

Jag sitter vid det stora furubordet, som är placerat enligt svensk standard med ena kortsidan mot det mittersta av tre fönster med mörkbrunt betsat fönsterfoder. Den andra kortsidan har märken av gaffel nedtryckta som ärr, några utförda av mig själv och resten av mitt syskon. Jag har just fyllt det vita fatet med A-fil och strösslut havrepuffar ovanpå vätskan, när jag hör ett ljud. Jag tror att jag hörde det nyss

också, när jag öppnade kylskåpsdörren. Det kommer från det mörkbruna skåpet. Det är ljust, ett vibrerande rosslande ljud på låg volym. Jag som precis haft den första av säsongens öroninflammationer, har svårt att lokalisera exakt varifrån det kommer. Rummet är relativt stort, och har den öppna planlösningen mot hallen som de flesta kök av Älvsbyhusmodell fick, när man rev den klassiska 1970-talsmodellen. Hus som var byggda för att rivas, som min moffa Teemu brukade säga. Han hörde förstås till den generation som hellre lagade än köpte nytt, men han var samtidigt en snickare och hantverkare som hade fler än 32 stycken egenbyggda hus på sitt CV. Han hade givetvis inget CV, han kom från Finska Österbotten och skröt så fort ordet skola nämndes om att: "Han minsann bara läst sex år i skolan, och det hade räckt."

Det fanns fortfarande tid kvar för att hinna rita, innan grannen skulle knacka på och vi skulle hoja till Lekis. Det fanns flera ställen att leta på, men det var skåpet som verkade vara den troligaste källan. Bredvid det mörkt betsade skåpet låg en lika mörk strävårig vorstehvalp, med grov skäggväxt trots sitt annars nyfödda utseende. Även om lemmarna var barnsligt rundade, framträdde den rektangulära kroppsbyggnaden tydligt.

Intervju med Karin Viippola,
Lisas förälder.

LV: – Kan du beskriva hans utseende?

KV: – Brun, mörkbrun, sträv päls. Sådär ganska mager på ryggen. Man kände kotorna, om man klappade honom. Han var ganska stor ändå. Svartbruna ögon, jag kommer inte ihåg hur öronen såg ut... hängande öron.

LV: – När träffade du honom? Vilket år var det?

KV: – Jag vet faktiskt inte, eftersom jag inte var med i det här införskaffandet. Det har varit som någonting negativt med den hunden.

LV: – Vad kände du inför honom?

KV: – Ja, jag kommer ihåg att jag tänkte att jag tyckte synd om att... alltså jag blev negativt inställd, eftersom jag inte ville ha några fler hundar för ni var allergiska. Det där var ju en innehund, så jag tyckte som synd om hunden på nåt sätt. Att ingen riktigt brydde sig om honom. Jag var som avogt inställd i och med att jag inte ville ha några fler hundar och jag inte fick veta att vi skaffade en till. Alltså, en familjemedlem, utan att prata med familjen. Och Yngve hade ju aldrig tid, han kom ju hem sent på kvällen hem så den här hunden fick ju också vara i

hundgården ganska mycket med Gråben. Vi satte värme i kolan, men när den var valp så var den väl inne. Jag var inte avig, men jag hade inte samma känsla för den här hunden. Det var inte min typ av ras heller. Vorsteh är ju lite hårdare sådär. Hårdare i psyket.

LV: – Hur dog han?

KV: – (fniss) Då var det jag som förde honom till veterinären. Yngve skulle iväg på en längre resa, och det var ju efter det här med Gråben. Så då förde jag honom till veterinären. Och då vet jag inte hur gammal han var, jag minns inte ens vilket år det var.

LV: – Vilka var med när han dog?

KV: – Det var jag.

Sevú

De som bor där tycker säkert att det är en by. Men det består alltså av en asfalterad väg som är totalt 1071 meter lång, och fungerade fram till 1997 som en genväg mellan Marknadsvägen och E10:an. Nu har man som ett led i fartdämpande åtgärder fått 12 stycken blomlådor utplacerade av Kiruna kommun. På båda sidorna av vägen finns 21 byggnader som har ett sammanlagt invånarantal på 51. Antalet registrerade slädhundar uppgår till 219 stycken.

Intervju med Elias Viippola,
Lisas syskon.

LV: – Kan du beskriva Sevús utseende?

EV: – Han liknade ju Gråben väldigt mycket, men han var ju mycket mindre då. Grå-vit, svart. Hårig. Mjuk.

LV: – Var träffade du honom första gången?

EV: – Det var i Kurravaara. Nej, i Kauppinen.

LV: – Vilket år var det här?

EV: – Jag lär ju ha varit fem eller sex år, det var ju när pappa hade flyttat ut. Så det var bara du, jag och morsan som bodde i huset i Jukkas. Jag skulle gissa 1994 på vårvintern.

LV: – Kan du beskriva hans personlighet?

EV: – Det känns som att vi hade honom så himla kort tid, och jag var ju också väldigt allergisk mot honom. Nej, jag har inte så mycket minne av hur han var som person.

LV: – Hur dog han?

EV: – Det vet jag inte heller. Jag tror att morsan lämnade tillbaka han till den här uppfödaren i Kauppinen.

- LV: – Varför?
- EV: – Ja, det var väl en ohållbar situation att ha en hund som vi barn var väldigt allergiska mot. Sen kanske det var för att vi skulle flytta till Umeå.
- LV: – Kan du berätta om varför Sevú skaffades?
- EV: – Jag tänker att det var ett sätt för mamma att bearbeta att Gråben hade tagits ifrån henne. Att på något sätt skaffa en liten mini-kopia av Gråben. För att kunna försöka hantera de känslorna av att pappa avlivade Gråben mot hennes vilja då. Det kändes som att det var en ganska spänd situation. Ja, det var spänt läge. Jag kommer ihåg även när vi skulle åka och hämta Sevú i Kauppinen, så höll vi på att diskutera vad han skulle heta. Uppfödaren hade valt att kalla honom för Rudolf, vilket jag var väldigt peppad på och satt väl och tjatade om det som ungar kan göra, i bilen. Då blev morsan skitförbannad och bara: "Nää, han ska heta Sevú! Annars så åker vi och lämnar tillbaka honom!" Det var inte okej, det var inte under diskussion vad han skulle heta, utan hon hade redan bestämt. Det här med Sevú, det är ju förkortning för Sevújärvi där vars hennes mormor växte upp. En ödemarksby norr om Jukkas, så det var väl på något sätt... Ja, det var väldigt viktigt för henne. Det handlade om henne, det handlade inte om oss som familj eftersom vi barn var jätteallergiska mot hundar.

- LV: – Hur gammal var du?
- EV: – Jag vet ju med ganska stor säkerhet att våran pappa inte bodde i huset i Jukkas längre. Vi bodde där ensamma med mamma och... det är lite oklart, men jag tänker att jag var fem, sex år. Det kanske var 1994.
- LV: – Fanns det några andra hundar med i bilden?
- EV: – Nej, då var det bara Sevú.
- LV: – Vad betydde Sevú för dig?
- EV: – Ja, jag vet inte. jag hade ju tyckt det hade varit kul om han hette Rudolf, då hade jag kanske känt mig mer delaktig i hans liv. Jag tyckte ju om honom, men jag kunde ju inte vara nära honom eftersom jag var så allergisk. Så, det var ju ganska jobbigt eftersom jag älskar hundar och har alltid gjort det, och så blir det som nån slags inre konflikt och att det känns väldigt orättvist att man inte kan vara med sin egen hund.

Alopecia

Han har sett det hända, han har märkt hur de blivit större och fler. Det är fem stycken nu, vissa så stora som femkronor. Jag kan en dag plötsligt känna ett stort glatt parti, när jag ska kamma mig. Den är en av de största till sin yta, och sedan jag väl upptäckt den går det inte att undvika att känna på den.

Jag brukar inte hålla på med mitt hår, jag undviker det nästan. Tycker inte riktigt om hår, och tycker framförallt inte om när någon annan rör i det. Huden är vit och varm, som en gömd tjärn med en fast och tydlig strandlinje i en tät skog av mörkbrunt hår. Den är skön att känna på, så länge jag inte tänker på att den befinner sig på min kropp.

Det tar väl inte så många dagar innan jag får en tid på vårdcentralen. Det är ju inget akut, tror de. Eller de vet inte. De har aldrig sett det förut. Men det är väl nån brist? Det är väl nåt jag saknar? Jag upptäcker en till liten fläck, precis vid hårfästet ovanför pannan. Men jag fattar också att en

liten, kommer att bli en stor. Snart. Jag brukar visserligen ha snedbena, men vaddå, ska jag kamma över?

Många månader senare får jag komma till Hudkliniken på Huddinge, Karolinska. Skandinaviens största byggprojekt och ett av Europas främsta sjukhus. Jag passerar flera huskroppar med fasader av dekorgjuten betong, den väldiga hissen tar mig till fjärde våningen. Men nu när jag går genom korridoren, känns det mycket lättare och nästan spännande. Nu ska de berätta vad det är som har hänt med mitt huvud. Ljusa fläckar från solen lyser in på det högglossigt gröna linoleumgolvet. Förutom en 80 centimeter bred vårdsäng, så är rummet inrett med ett antal stolar i metall. Jag väljer den stolen som är närmast och rakt fram när man kommer in i rummet. Läkaren får passera mig för att komma till stolen till höger om fönstret. Stolsdynan är varm från solen, inte från någon som suttit där. Det känns inte som om någon har befunnit sig i rummet på en mycket lång tid. Det här är rummet där de brukar delge dödsbesked i, det brukar inte användas till något annat.

– "Det har inte hjälpt med zinktablettorna va? Det brukar inte göra det." Nu får jag för första gången höra det sägas till mig. Namnet på mitt tillstånd är Alopecia Areata, förklarar hon. Fläckvist hårfall, och de har ingen aning om vad det beror på. – "Hur behandlar man det?" frågar jag tafatt. Hon räcker mig en broschyr med information och med bilder på peruker.

Snälla pappa

Det var som en återvändsgränd. Det var en så kallad säckgata. Enfamiljshus byggda mellan 1940 och 1960, i ljusa behagliga färger. Det här är en helt annan stad. Ett helt annat klimat. Människorna är äldre och akademiska, medelåldern i den här mellanstora staden är högst i hela Östergötland. Jag är 25 år, och vet inte riktigt hur jag har hamnat här. Jag trivs inte, eller jag trivs väl inte med mig själv. Han säger att det vore bra om jag hade någon annan, eller något annat att fokusera på än mig själv. Jag tänker också det. Jag gör min röst len och ringer YB, men när han svarar kallar jag honom pappa. "Det är en allergihund, eller en sån som allergiker tål" säger jag och förklarar att han är defekt, som jag då, och därför säljs han för halva priset. Det var med Jonatans föräldrars blå BMW vi åkte de 148 kilometerna för att träffa honom. Vad jag inte förstod då var att jag var på väg att bli förälder, och att det var mitt barn som vi sen fick hem.

Kenneln

Det var ett enplanshus från 1971 i vitt mexitegel och med mörkbruna träinslag. Det var det fjärde huset på tvärgatan, och vi hade bara behövt svänga av två gånger från huvudleden som ledde in till själva samhället. Alla modulhusen var från samma tidsepok, men på det här huset såg man att ytterdörren hade bytts ut till en senare modell.

Vi öppnar dörren och sen är det tio, elva individer som skinner med sina små ansikten. Glädjen över att vi har kommit dit. Det kommer några andra typer också, glada – men som har ett lugnare, vanligare bemötande. Det är småfåglar i burar på mindre träbord med vita dukar. Fönsterbrädorna är fyllda med objekt i glas och metall och plantor i vita böljande porslinskrukor. Jonatan gillar dem. Han gillar deras integritet. Deras lugn. Men de andra, de är mer som jag. Energiska, rörliga i kroppen. De speglar mitt egentliga jag, innan kroppen blev sjuk.

Han söker sig till min famn. Till mig. Han vill vara nära mig.

Han vill till mig. Jag vill inte tränga mig på och röra honom. Jag menar, om han inte vill det. Jag låter honom komma till mig, och han gör det. Han slickar på mig. Jag låter hans kropp röra min hand. Den är grå. Helt grå. Tungan är som en uttunnad cobalt violet hue. Hans 70 hundår gamla farfar Jack kommer också nära. Hans mjuka body lotion-hud är varm och mörk. Jag får köpa honom för halva priset. Ena örat är större än det andra. Det andra är mindre. Hela han är mindre än vad han ska. Tournais White Pepper är hans dopnamn.

Intervju med Jonatan Rosén,
Lisas'fd man.

LV: – Kommer du ihåg när det blev tal om att det skulle skaffas en hund?

JR: – Nja, lite vagt... Du pratade ju om det hela tiden. Du var ju besatt av hundar, och ville hälsa på hundar. Du googlade hundar och du tittade i hundböcker. Du tittade på en Välkommen valp-DVD:n, och samlade på plastfigurer av hundar. Det var ju lite regression som du hade, när du blev såhär barnslig under en period.

LV: – Hur då barnslig?

JR: – Jamen, du tyckte att vuxenlivet och dina problem var så stora så att, du blev lite barnslig, kunde jag uppleva. Och då kom de här hundarna in i de här automaterna, och du var så otroligt förtjust när du fick en ny hund från de här automaterna. Och sen gick du och köpte jättemånga, jag kommer inte ihåg hur många du hade liksom. Enorma mängder alltså. Din förtjusning över dem var ju såhär på ett sätt som man är, när man är typ elva eller tio år.

LV: – Jag tänker ju att hundar fanns i mitt liv när jag bodde där i stugan, för där hade jag ju gosehundarna.

- JR: – Ja, du hade ju Lady och de andra, som du släpade med upp till fjällen också, upp på nån fjälltopp. Men det var ju centralt i ditt liv hela tiden. I början alltså med det här traumat med Gråben och den här kärleken till dem, hundarna.
- LV: – Du kommer ihåg när vi åkte upp på Kebne med gosehundar och Lady följde med?
- JR: – Jo, det var någon annan hund som följde med också, men det var Lady jag minns där uppe på snön. Jag tyckte väl att det var roligt att hundarna skulle med.
- LV: – Och sen fanns det nån kudde har jag för mig, som var en bild av en hund. Och den var ju ändå som en person som man relaterade till.
- JR: – Mm, den hette ju typ Nalle eller Lalle, eller nåt liknande. Det var en grön kudde minns jag... med ett tryck på en släthårig tax, som var rödbrun och hade ett otroligt gulligt, litet ansikte.
- LV: – När började det snackas om att jag skulle skaffa en hund då? Jag menar, du visste väl ändå att jag var allergisk?
- JR: – Jag vet inte, du... Jag hade ju en hund också, som du blev allergisk av. Du fick ju en allergisk chock och åkte till akuten när du hade hälsat på i Norrköping när jag hade haft hund där. Jag vet inte

hur det var, jag tror att du googlade otroligt mycket hundar och satt säkert såhär på Blocket kan jag tänka mig. "Jag kan ju faktiskt ha en hund ändå... som man inte blir allergisk av."

LV: – Jaha. Så tänkte jag?

JR: – Och då visste du kanske inte det här med saliven som man kan bli allergisk av.

LV: – Sen vet jag inte om det var det... Alltså, min lungkapacitet reducerades ju med 50 procent.

JR: – Mm...

LV: – Vad tyckte du om det då?

JR: – Att du behövde verkligen någonting att fokusera på liksom. I livet. Någon annan liksom. Och det där var någonting otroligt positivt. Att du blev så otroligt glad när du fick hund. Det var ju som att få ett barn, fast det är nästan bara roliga grejer istället för massa blöjor och skrik och såna grejer liksom.

LV: – Hur kom jag fram till namnet?

JR: – När man tänker på det där såhär i efterhand så är det ju jättekonstigt egentligen tycker jag. Med tanke på din enormt svåra komplexa relation till din pappa, så var det ju nästan bisarrt liksom. Att han skulle heta det liksom, det är ju så övertydligt på

nåt vis och att du ska söka hans bekräftelse, kan jag tycka. Men sen var det ju så att han betalade, han sa: Ja, ja du får hunden då. Han satte över 7000 kronor till dig, som hunden kostade. Och du ba: Jag döper honom efter min pappa då.

LV: – Men vad tyckte du om honom? Det var väl kanske fyra månader som du kände honom.

JR: – Ja, vad tyckte jag? Jag har väl samvetsqual såklart över honom, för att jag var så arg på honom. Men i början när han gnydde hela nätterna, blev jag såhär vansinnig, för att jag inte fick sova. Jag blev onödigt arg på honom. Jag minns det som att jag liksom bara älskade honom alltså. Över allt annat.

LV: – Hur var jag som hundägare? Som matte?

JR: – Ni var ju så glada, och alla blev ju så otroligt lyckliga av honom. Alla som han såg på, blev ju så glada. Han var ju underbar liksom, och så söt. Du var ju otroligt förälskad i honom, upplevde jag det som. Allt det dystra och dåliga, allt från det förflutna, allt det jobbiga med sjukdomar och alltihopa, ja men dina minnen. Allt det försvann ju i stunden i alla fall, för han var ju nåt nytt tänker jag. Det fanns ju inget ont i honom. Över huvud taget liksom.

LV: – Så det var nånting bra? Verkade jag må bättre?

JR: – Det tror jag absolut att det var! Det var det bästa

som hade kunnat hända, om du hade fått vara med honom. Man går upp på morgonen, och gör sina grejer på ett annat sätt tror jag. Och sen är det ju nån som är såhär enkel i sinnet och ba: "Ooh jag är glad, jag hoppar omkring för att jag är så glad". Då blir man ju på gott humör. Då kan man inte ba: "Nä allt är bara skit". För honom är ju allting möjligheter. För honom är ju hela livet en fest, liksom. En del hundar är ju lite lufsiga och ska titta åt olika håll, men han var inte riktigt sån. Han var ju väldigt pigg, hade så sådär enorma stora ögon som tittade på en. Man fick ju som kontakt. De sa de ju att det var en sån hundras.

Intervju med Katja Uddman,
Yngves nya matte.

- LV: – Kan du beskriva hans utseende?
- KU: – En mörkhyad nakenhund med vit päls på huvud, svans och tassar. Mörka fina ögon.
- LV: – Var träffade du honom första gången?
- KU: – På en inofficiell hundutställning i Köping när min kompis hämtade honom för att vara hundvakt åt uppfödaren.
- LV: – När träffade du honom, vilket år var det?
- KU: – Sensommaren, hösten 2007, om jag minns rätt.
- LV: – Vad kände du inför honom?
- KU: – I början tyckte jag synd om honom, men han blev snabbt min följeslagare. Jag tyckte väldigt mycket om honom trots hans brister i beteendet.
- LV: – Kan du beskriva hans personlighet?
- KU: – En glad, lekfull, energisk hund som älskade närhet. Han hade stark separationsångest. Det räckte att jag var i ett annat rum så började han yla efter mig. Tyvärr var han opålitlig och det hände att han

tyckte illa om några personer så pass att han bet dem.

LV: – Vad tyckte han om?

KU: – Han lekte mycket apport, och med barn när de gjorde hinderbana, springa brevid cykeln men även åka med i cykelkorgen. Att bada var inte populärt tills jag slängde i hans favoritleksak, en blå latexspindel med pip på vilken benen åkte ut när man klämde på den. Den orangea frisbeen han fick av dig var också väldigt populär. Han tyckte om all mat och godis jag gav honom.

LV: – Hur dog han?

KU: – Veterinär gav honom avlivningspruta. Han blev alldeles för nervös när vi flyttade från landet in till stan. Han fick även hudutslag av nervositeten. Jag försökte omplacera honom men det gick inte med hans problem. Jag meddelade även uppfödaren om detta men hon hade inget intresse i honom.

LV: – Vilka var med när han dog?

KU: – Jag.

LV: – Vilket år dog han?

KU: – 2013.

- LV: – Vad betydde han för dig?
- KU: – Han betydde väldigt mycket för mig.
- LV: – Hur många år kände du honom?
- KU: – Sex år.
- LV: – Har du några speciella minnen med honom?
- KU: – Jag har en hel del minnen, både bra och dåliga. Det absolut första minnet är från när vi hämtade honom i Köping när min kompis skulle vara hundvakt åt honom. Han ylar hela vägen från Köping till Rockhammar. Vi fick inte tyst på honom. Precis strax utanför bebyggelsen Rockhammar fick min tik Popsi nog. Hon röt till, hon bet inte utan bara röt. Efter det var Milou knäpptyst hela resan.
- LV: – Vem stod honom närmast?
- KU: – Jag.

3 MAJ 2014

Intyg

Patientens MS-sjukdom förvärras vid exponering av allergen. Patienten visar positiv reaktion på pälsdjursallergi. Se bilaga

Dr Karin Andersson

Alfahunden

Det är bara några dagar innan uppropet och som nyinflyttad i huvudstan rör jag mig i området som en turist, visserligen på den övre delen närmare Observatorielunden men fortfarande på Drottninggatan. Jag letar efter Stockholms China Town, på inköpslistan står svart risvinäger och chichuanpeppar. Jag bor i stan nu och köper kläder och accessoarer. Jag hade kanske inte trott att jag skulle flytta till Stockholm, och jag hade inte trott att jag äntligen skulle bli antagen till Kebnekaise av bergstoppar, Lapporten av dalgångar, Pauranki av forsar, den Kungl. Konsthögskolan.

Jag unnar mig en sån 46 kronors-latte inne på ett café, där baristorna precis börjat med löv istället för hjärtan som dekor på den skummade mjölken. Ett 08-nummer ringer när jag just vecklat upp min laptop på den A4-stora bordskivan av ljus fanér. Det är Anna, min funktionsvariationsansvariga på skolan, som ringer. Jag har ju bara träffat henne

en gång innan, när vi gick igenom mina behov inför skolstarten, så jag är inte van vid hennes röst. Grynet hade känt igen direkt, men hon hade ju andra förutsättningar också.

– "Det är såhär att den rektor som tillträdde nu i juli kräver att få ha med sin hund till skolan. Så det är inte sannerat än, men vi ska. Eller givetvis så kommer det här att ordna sig. Vi får gå igenom vilka lokaler som det inte har vistats hund i". Men det börjar ju imornn! Välkomstfesten är ju imorgon kväll! Jag försöker behärska mig, det är folk överallt i lokalen. Jag måste ut och lämnar latten odrucken.

– "Nej, på festen kommer det givetvis inte att vara några hundar", försäkrar hon mig.

2 SEPTEMBER 2014, 11:03

Gomorra!

Jag orkar inte ens säga, asså det var hundar där. PÅ välkomstfesten!!! Det va en som hjälpte till att säga åt de, men jag fattar inte ens hur de kom in! Eller ja menar, det var ju vakter till festen - hur tänkte de???!!!

Ring mig sen!

13 OKTOBER 2014, 15:19

Hej Lisa,

Jag skickar detta mail så att Henrik också förstår att vi nu har pratat och att du är medveten om att han fr o m nu formellt tagit över uppdraget som kontaktperson för funktionshinder.

Hund-ärendet går den formella vägen och kommer att diskuteras på arbetsmiljömöte, jag har bett Jennie återkoppla till dig med mer info.

Allt gott,

Anna

Intervju med Henrik Hannfors,
Bibliotekarie och fd funktionsvariationsansvarig på KKH.

LV: – När anställdes du på Kungl. Konsthögskolan och vad var det för anställning?

HH: – Jag anställdes i maj 2014, och sen började jag första oktober 2014. Men jag anställdes som bibliotekarie, en tillsvidareanställning på 75 procent.

LV: – Jag fick ett mail av dig, där du skriver att du har tagit över efter Anna. Hur kom det sig att du fick ta över det här uppdraget?

HH: – Ja, det skulle jag också gärna vilja veta.

LV: – Men hur gick det till då? Var det såhär du fick ta över det liksom?

HH: – När jag kom då första oktober 2014, så frågade min chef, Anneli Hovberger: "Kan du tänka dig att ta det här extrauppdraget också? Som kontaktperson för studenter med funktionsvariationer". "Om jag säger nej nu, kommer hon ge mig sparken? Det är bäst jag säger ja då." Och det känner jag verkligen i efterhand att: "Fan, jag borde sagt nej till det där".

LV: – Varför då?

- HH: – Därför att jag hade absolut ingen erfarenhet av vad det innebär. Jag hade ingen kännedom om det överhuvudtaget. Man måste ju ha någon slags kunskap om de här frågorna för att ta sig an ett sånt här ansvarsfullt uppdrag. Så jag tror att Annelie tänkte såhär att: "Jävlar, Anna vill inte ha det här jobbet längre. Vad gör jag nu? Nu måste jag ge det till någon annan. Då kommer ju Henrik här idag, jag provar med honom".
- LV: – Varför tror du att Anna inte ville ha jobbet?
- HH: – För att hon märkte att det inte funkade. Jag vet inte om just hundärendet var just den triggande faktorn, men jag tror att hon också kände att hon inte hade någon kompetens för det här egentligen. Hon tyckte inte att hon fick något stöd för det heller. Hon trodde nog inte att hon skulle kunna ro någonting i hamn.
- LV: – Vad informerade de dig om angående mig, när du fick ta över det?
- HH: – Det var den femte, sjätte oktober, så då nämnde Anna att "Vi har ett problem här på skolan. Vi har en student som är hundallergiker och vi har en ny rektor som har en hund, som inte vill göra sig av med hunden. Frågan ligger hos Peter Jansson, chef för fastighet och miljö, så vi hoppas att han kan komma någon vart med det hela". Sen gick jag tillbaka till Annelie och sa "Ja men jag gör väl ett försök med

det här. Men det här hundärendet, är det någonting som jag ska göra någonting åt?”, varpå hon svarade ”Nej, nej, nej, det där får Peter sköta nu. Han är ju ansvarig för det här”. Då tänkte jag att jag inte lägger mig i, då är jag bara cool och väntar på återkoppling från Peter tills det händer någonting.

LV: – Du skrev i ett mail att ”Peter, Annelie samt Jennie G har talat direkt med Marta, men resultat låter vänta på sig... ” Alla de här personerna hade då gått till Marta?

HH: – Precis. Ja men de hade ju pratat med Marta, och inte liksom fått någonting av det, så att säga. Jag vet faktiskt inte vad de hade sagt till henne. Hon hade väl bara sagt: ”Jaja, vi ska gå vidare med det”. Men det hade ju inte resulterat i någonting. Sen gick ju jag själv och pratade med Marta två dagar senare.

LV: – Och vad hände då?

HH: – Ja, det var verkligen fruktansvärt, kan jag säga. Först gick jag och pratade med Peter, och det var också väldigt tragiskt. Då frågade jag honom: ”Vad är det som händer här? Varför tuggar ni inte igång det här ärendet?”. Då sa han: ”Jag vet inte vad jag ska göra, jag är rädd för att förlora mitt jobb. Jag kan inte komma någon vart med Marta”, då var jag såhär: ”Jaha... vad gör vi nu då?” ”Ja, jag vet inte”, sa han då. ”Men du är ju ansvarig för det här

liksom, du har ju ändå något slags mandat att ta de här frågorna.” Han skulle försöka att prata med Marta igen, men ingenting hände givetvis. Han kanske pratade med henne, jag vet faktiskt inte. Men tiden gick, och nu känner jag bara att: Nej, men vad är det här? Vi har hur många chefer som helst som är nere och pratar med Marta, det går liksom veckor, det går månader. Ska jag göra ett försök också? Jag gick ner och knackade på hennes dörr och så kommer hennes jävla tax och hoppar upp på mig. “I hope you are not allergic to dogs”, “Well no, but that’s kind of what I wanted to talk about”, och så fick jag sitta ner i hennes extremt märkliga rum, där hon bara hade en liten soffa och det såg ut som en klostercell eller nåt. ”Jag vet att andra pratar med dig men jag tycker att det är konstigt att det inte händer någonting. Du vet ju att vi har studenter som är allergiska mot hundar och jag tycker att vi bedriver den här institutionen för deras skull. Vi måste göra någonting”, och då avbröt hon mig väldigt kvickt sådär, “Yes of course, this is very important, but I have to go to a meeting now. I will get back to you as soon as possible”. och sen rusade hon typ ut.

LV: – Du satt kvar?

HH: – Jag sa till Marta: “We’ll get in touch, I’ll send you an email with what we talked about”, så att hon kunde liksom svara på det. För jag ville ha någon slags dokumentation med hennes replik på den här

frågan, så att den finns någonstans. Då gick jag upp till mitt kontor, och skrev det här mailet och skickade iväg det. Typ två minuter efter att jag hade skickat det, kommer Peter Jansson, och då har hon tydligen ringt honom och sagt att: "Du måste gå upp och hindra Henrik från att skicka det där mailet." Hon hade själv försökt ringa till Peter, och när han inte hade svarat så hade hon sprungit ut i korridoren och ropat, verkligen skrikit på Ingrid som jobbar som administratör: "Where is Peter? I have to talk to Peter."

LV: – Var taxen kvar då där i det här rummet? Eller hade hon med sig taxen eller?

HH: – Taxen var kvar i rummet, och jag var en trappa upp. Då kommer Peter och säger: "Jag hoppas att du inte har skickat det där mailet", "Jo, jag har skickat det nu", då sa han: "Vi kanske ska sätta oss här nu. Jag tycker att du gör ditt jobb jättebra, men du kan inte ta det här ärendet. Det går inte". För jag hade ju fortfarande provanställning. Då sa han: "Lägg ner det här, du kan inte ägna dig åt det här, du kommer åka ut då." Och jag blev ju skitskraj, verkligen, och tänkte att "Va fan är det här för jävla dårhus!" Jag blev ju jätterädd och vågade inte göra någonting mer och tänkte att jag får ligga lågt ett tag. Jag kan inte ens säga det till Lisa.

Vaggan

"Sen däremot när du föddes så var hon ju lite konstig, för då fick hon väl konkurrens. Du blev som en konkurrent, så vi kunde inte lämna er ensamma. Om du låg i vaggan, så kunde hon börja smyga runt vaggan och morra. Eller om du låg på golvet, då började hon stirra såhär och gå runt och då var vi tvungen att avbryta det där och 'Ah! sluta Grynet, sluta!'. Men det var ju som att hon inte förstod det där riktigt. Och samma gjorde hon mot mindre barn på Hembygdsgården, där ute kunde hon börja smyga mot nåt sånt där barn som var ett år eller som inte var så hög liksom. Det var som att hon inte förstod vad det var riktigt, baby-sar och... sådär. Så det märkte vi ju ganska snabbt, att vi kunde inte lämna henne så att ni var ensamma. För vi var tvungen att vakta henne. Men annars var hon jättegullig. Hon har aldrig bitit nån eller så. Men det kändes lite otäckt."

17 FEBRUARI 2015, 14:32

Hello Donatella!

I'm Writing to you on behalf of our student Lisa Vipola. Besides being the schools librarian, I'm also the Contact person for students with accessibility problems. As I see it, the school has a big problem with accessibility issues, with the official policy being that dogs aren't allowed on the schools premises, a rule that unfortunately isn't followed. This issue has been discussed for quite a while now, long Before I started my job here, and I am frustrated that the school is keeping on discriminating its allergic students. I, as well as my predecessor, has had this discussion with the schools chief of facilities Peter Jansson, who together with others have adressed this issue with the schools Vice-chancellor, with no result as of yet. It's very important that this matter is sorted out, but the process is dragging on with limited progress. The issue has also been up for talk on yesterdays work Environment board with the result being that the discussion was pushed forward until the boards next meeting on march 16th. Peter Jansson has the details if you want to be further informed. Lisa told me that you had been in Contact with eachother, and she asked me to write to you for your thoughts. I'm open for discussion, gladly together with Peter Jansson.

Best regards

/Henrik Hannfors

18 FEBRUARI 2015, 09:13

Dear Henrik,

Thank you very much for this mail. Indeed, I care very much about Lisa Vipola's health and studies.

16th of March? This should be discussed and solved NOW, TODAY. It is really urgent. By the way, I have some books to give you back. Are you at school today?

Best regards,

Donatella

forts. Intervju med Henrik Hannfors,
Bibliotekarie och fd funktionsvariationsansvarig på KKH.

- LV: – Men varför hjälpte inte Donatella mig då?
- HH: – Jag tänker att den där reaktionen, hon tyckte väl också att när hon fick höra talas om vad som hade hänt; att hon tyckte att det var förjävligt, och handlade i affekt och tänkte: "Det här är ju en statlig myndighet, här följer vi våra rutiner osv." Men så var det ju inte riktigt så, utan hon kanske också pratade med Marta och fick den här iskalla minen och blev lika rädd som alla vi andra.
- LV: – Hon skriver här i ett mail till dig att: "Dear Henrik, well... this is not the right moment to talk about this issue with Marta..."
- HH: – Nej. Just det. Det har inte varit det innan heller, men jag kan ju säga att folk var ju skiträdda för Marta verkligen. Det var ju liksom en epidemi på kungl. Konsthögskolans lärarkollegium och i administrationen. Man vågade ju inte ha en interaktion med henne. Det var inte bara Peter som sa att han var rädd om sitt jobb, det var ju alla lärare också. Man vågade inte riktigt opponera sig mot den här nya ledaren som kvickt hade ödelagt sin administrativa chef och jag vet inte... jag tror att det här liksom, det spelar ingen riktig roll om man har rutiner, man har dokumentation osv. man kommer på något sätt

på att det är människor det här handlar om och om den människan som sitter i toppen som har all makten säger att: "Nä, vi ska göra på det här sättet", då spelar de där rutinerna ingen jävla roll alls faktiskt.

LV: – Det här är ju 16 april.

HH: – Då har jag ju fått min tillsvidareanställning. Då har jag börjat sticka ut och göra såna här anmälningar till arbetsmiljöverket varannan vecka ungefär. Ja, jag gjorde tre, fyra stycken. Jag fick ju både folk som kom upp till mig i korridoren...

LV: – Folk?

HH: – Det var ju lärare och professorer som verkligen inte borde veta ett skit om det här, som var såhär: "Henrik, för din egen skull alltså ligg lågt med det här med hunden. Vi gillar dig jättemycket, men det kan vara dåligt för dig", och det var återkommande. Och det kändes alltid på något sätt som att moraliskt är jag på nåt sätt på rätt sida, eftersom jag tycker att din sak var rätt. Men, man blir så jävla rädd alltså.

LV: – Jag får ju sen ett besked av dig att du säger upp dig från tjänsten som funktionsvariationsansvarig. Varför blev det så?

HH: – Just det, på grund av det här. Jag tror att det var i samband med ett sånt här medarbetarsam-

tal, som man har varje år. Jag sa till Annelie: "Det här funkar ju inte, vi har inga resurser för att lösa våra problem på den här myndigheten. Jag vill inte vara en del av den här cirkusen. Jag är här för att vara bibliotekarie, det är det jag kan liksom. Det är där min kompetens ligger. Det här får du ge till någon som kan de här frågorna." Och då vet jag att hon insisterade ändå lite grann sådär: "Det kan vara svårt för någon annan att komma in i det här nu. Kan du inte tänka om, och försöka igen?" Och hon visste ju själv det här, hon hade ju varit bekant med det här jävla hundärendet i snart ett år, vid det där laget. Så hon visste ju vad det handlade om. Men hon tänkte väl bara sådär administrativt. Vi har det här uppdraget att vi måste ha en person som måste ha det här uppdraget. Nån måste ha det på pappret liksom. Det är det jag är här för, att se till så att vi fyller våra kvoter. Jag tänkte: "Va fan, vi gör väl ett försök till. Man kan väl anmäla till arbetsmiljöverket igen". Men sen var det ju ganska kort efter det, någonting som på något sätt gjorde skillnad, även om jag också tycker att det är ett jävla problem att det gjorde skillnad. Att det kom det här massmailet med namnunderskrifter från studenter.

LV: – Varför tycker du att det var ett problem?

HH: – Jag tycker att det är bra eftersom det gjorde att hjulen började rulla, och Eberhard började tänka att: "Ojoj, vi stöter oss med studenterna, det är farligt. Om de slår på stora tunnor sådär, det kan

bli jobbigt för oss. Det kan bli mediauppbåd”. Jag tycker att det är ett problem eftersom jag tänker att det är ett ganska typiskt exempel på det här med populism. Dvs. den som låter mest får sin vilja igenom. Det är inte så det ska vara i en myndighet som styrs av lagar och dokument. Vi har ju vår policy, och vi ska följa den. Vi ska inte göra någonting för att 20 studenter gör en namnlista om att det här är förjävligt. Jag tycker att det var bra att de gjorde det för då började någonting hända. Men det är inte så det ska fungera.

LV: – Det här var ju sommaren 2015, och det var ju inte förrän i mars 2016 som de sanerade.

HH: – Just det, precis. Och Eberhard... han var ju den som på något sätt då tog ansvar. Då tyckte Eberhard som då var näst högsta hönset att han får försöka lösa det här. Han var ju väldigt beskyddande mot Marta hela tiden, han var ju extremt betuttad i henne på något personligt plan och tog ju många smällar för henne.

LV: – Hur kan jag ha gått på den här skolan i ett år, utan att han vetat om det här? ”Jag hade ingen aning om det här, och det här måste vi lösa!”

HH: – Eberhard var väl för fan ordförande för arbetsmiljönämnden? Det är bara skitsnack.

LV: – Varför tror du att det här kunde hända?

HH: – Jag är lite betingad av min antipati mot Marta i det här, eftersom jag tycker att om det är någon som har det yttersta ansvaret för det här, så är det ändå hon. Jag tycker att det är ett problem att den som har det yttersta ansvaret också är upphovet till problemet. Och som då uppenbarligen väljer att inte konfrontera det när hon får chansen, utan sätter sina egna intressen främst. Så jag skulle säga: Varför hände det här? Jo, för att Marta fanns. För att det var en personfråga. På grund av hennes psykopatiska egocentrism, hände det här. För att hon inte ville backa en tum, från sina egna jävla intressen. För att hon skiter fullständigt i studenter och alla andra, för att hon vill få sin vilja igenom. Och det här är ju också ett ganska affektivt svar, men det är... det är så jag tycker.

LV: – Det var ju också efter att hon hade försvunnit som, de kunde börja sanera.

HH: – Ja. Då var ju kusten klar på något sätt.

LV: – Vad har du för relation till hundar?

HH: – Ja du, jag är inte så förtjust i hundar. Jag undrar vad det beror på? Nej, jag har inget emot dem. Om jag har nåt emot någon, så är det dåliga hundägare. Hahaha, nää. Nej, den där lilla taxen, den hade man ju velat vrida nacken av ibland, känns det som.

Jag och Leo

Jag och Leo var väl egentligen de två som var mest lika varandra utseendemässigt, i den här familjen. Med våra tjocka styva strån av brunt hår i en nästan svart kulör. Mörka, intensivt stirrande pupiller. Han hade väl andra anledningar att stirra, men jag hade ju brist på acetylkolin som följd av min kroniska sjukdom. Det var ingen som hade kollat upp hans hälsa ens, han hade ju antagligen någon typ av bokstavskombination. Jag tror inte att de ville få några faktiska medicinska resultat, för ingen var nog heller beredd på att genomföra någon behandling. På den tiden fanns inte de här diagnoserna, inte i norra Norrbotten i alla fall.

Yngve ringer efter övertalning Inga-Lill Svonni på Bolagsskolan och sjukanmäler mig när jag har feber. "Men då får du faktiskt jobba hemifrån i så fall."

28 APRIL 2015, 12:51

Hej!

Jag heter Lisa Vipola, och fick din mailadress av Henrik Hannfors på kungl. Konsthögskolan. Jag gjorde en DO-anmälan tidigare, som inte gick igenom och jag skulle gärna träffas och diskutera med dig om vad vi kan göra i den situation som jag befinner mig i på skolan.

När skulle du kunna ha möjlighet att träffas?

Vänligen, Lisa

28 APRIL 2015, 14:18

Hej Lisa,

Och tack för att du hör av dig. Som jag förstått din situation är den inte hållbar. Jag beklagar verkligen det.

Jag vill också säga att jag inte är jurist, och inte heller arbetar med att ta emot anmälningar (varför jag inte kan göra något åt DO:s beslut som sådant), men jag ska höra mig för om ditt ärende, och även diskutera vidare med min chef om det finns andra sätt att arbeta med frågan, dvs ur ett främjande- och förebyggande perspektiv. Efter jag har gjort det och beroende på omständigheterna så vill jag gärna träffas för att höra mer om din situation.

Jag återkommer så snart som möjligt, om inget oförutsett händer så blir det inom en vecka.

Hälsningar,

Olle Andersson Brynja

4 MAJ 2015, 12:16

Hej igen!

Jag har börjat ta frågan vidare i organisationen på DO, men att skapa ett främjande-ärendet är en ny metod vi använder oss av, plus att jag kommer behöva stämma av några fler saker med min chef. Varför jag endast med detta mejl vill betona att vi arbetar på detta men att jag återkommer med mer tydliga besked i slutet av nästa vecka.

Många hälsningar,

Olle Andersson Brynja
Utredare

15 MAJ 2015, 10:09

Hej igen Lisa,

Jag vill bara meddela dig att vi arbetar vidare med ärendet och måste göra en bredare analys av DO:s arbete mot KKH bakåt i tiden, framför allt att vi tittar på högskolans tidigare arbete med likabehandlingsplaner, ett arbete vi granskade så sent som för våren 2013. Utifrån det, tidigare kontakter, din berättelse, och den information vi fått från bl. a Henrik Hannfors så ska vi se hur vi kan ta frågan vidare.

Jag hoppas du har tålamod med det och vi lovar att återkomma så snart som möjligt, jag hör av mig inom två veckor och berättar mer om hur arbetet fortskrider. Saken är också den att jag själv och min enhet mycket sällan arbetat på detta sättet varför vi måste utreda hur vi bör och kan jobba på samma gång som vi tittar på själva sakfrågorna i ärendet.

Önskar dig en trevlig helg,

Med vänlig hälsning,

Olle Andersson Brynja

17 JUNI 2015, 12:19

Hej Lisa.

Jag beklagar att vi inte kunnat ge några ytterligare besked i ärendet, den förklaringen jag kan ge är att DO är inne i en intensiv verksamhetsförändringsprocess, där personal om-placerats och enheter delats upp. Mot bakgrund av detta och mot bakgrund av att vi vill skapa bra förutsättningar att kunna arbeta just främjande direkt med olika aktörer (såsom högskolor) vill jag verkligen beklaga detta läget och be dig om ursäkt för att jag meddelar att vi kan återkomma först till hösten.

Många hälsningar och trevlig sommar.

Olle Andersson Brynja

12 AUGUSTI 2015, 09:24

Hej Lisa.

Jag är hemskt ledsen över din situation, det låter verkligen ohållbart.

Jag är tillbaka från semestern sedan igår och ska prata med min chef på nytt. Men jag måste beklaga att DO lagt ner ditt ärende såsom ett individärende, det jag gör härifrån är att utreda huruvida vi kan titta närmre på högskolans förebyggande arbete.

Polisen kan inte hantera ett liknande ärende. Men ett tips är att vända dig till en antidiskrimineringsbyrå.

Alternativt, men det har du säkert redan ombetts göra, kanske du kan anmäla saken till Överklagandenämnden för högskolan, de har en del diskrimineringsärenden, men de fokuserar på diskriminering som har samband med beslut i utbildningen.

Många hälsningar

Olle Andersson Brynja
Utredare, Utvecklingsenheten

31 AUGUSTI 2015, 14:29

Hej Lisa,

Jag vill bara hälsa att jag arbetar vidare med ditt ärende, och att det hela ligger på chefernas bord och att jag avvaktar svar sedan någon vecka tillbaka.

Jag beklagar att processerna är så långsamma.

Med vänlig hälsning,

Olle Andersson Brynja
Utredare

29 SEPTEMBER 2015, 13:49

Hej igen,

Nu har jag återigen lyft frågan uppåt i organisationen och fått tillbaka uppmaningen att du ska begära omprövning av din anmälan. Jag kan inte säkert säga vad det innebär, men förhoppningen är att dina omständigheter på högskolan ska vara tillräckliga för att lyfta saken till en juridisk utredning.

Oftast när man gör en sådan begäran hänvisar man till nya omständigheter i fallet, vilket ju i och för sig inte riktigt existerar här, ifall du inte har något nytt att tillägga (har du det tycker jag du ska lyfta det, stort som smått). Oavsett om du har det eller inte tycker jag du kan trycka på att en ny omständighet är att högskolan signalerar att de vill arbeta med saken (jag har tittat på tidigare likabehandlingsplaner som KKH lämnat oss), men att det i praktiken (uppenbarligen) inte görs något, alltså ett bristande förebyggande arbete. Här kan du hänvisa till högskolans skyldigheter inom ramen för 3 kap. Diskrimineringslagen. Bristande arbete med aktiva åtgärder. Jag tycker till och med att du gott kan omprövningsanmäla din egen situation OCH till det anmäla högskolans bristande förebyggande arbete.

Det du kan göra är också att begära ut DO:s granskning av KKH:s likabehandlingsplan 2013 (det kan du göra genom att bara svara på mitt mejl och säga att du önskar det), det är en offentlig uppgift, den tillsammans med hur likabehandlingsplanen ser ut nu, kan vara ett gott argument för

att högskolan inte lever upp till sin policy eller jobbar aktivt med sin likabehandlingsplan.

Jag har för övrigt redan tidigt i detta arbetet sammanfattat problemområden avseende just allergi, arbetsmiljö och likabehandling, bifogar det nedan.

Faktorer som är aktuella för studenter med allergiska besvär i högskolemiljö

- Att allergikers hälsotillstånd är utsatta generellt när pälsdjur regelbundet vistas i lokalerna.
- Att pälsdjurs närvaro kan innebära ett fysiskt hinder för personer att vistas i högskolans lokaler (både för studenter men likväl allmänheten – det är en offentlig byggnad)
- Att en del allergiker (funktionsnedsättning) får ett förvärrat hälsotillstånd, ibland kopplat till kroniska sjukdomar (som också är en funktionsnedsättning)
- Att en statlig högskola ska arbeta med den statliga värdegrunden och bemöta människor med respekt. Enligt 1 kap. 2 § första stycket regeringsformen som föreskriver att den offentliga makten ska utövas med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet)
- Att högskolor genom 3 kap. Diskrimineringslagen har ett utökat ansvar att arbeta förebyggande avseende studenter med funktionsnedsättning.

Jag hoppas att du vill begära en omprövning av ärendet. Men jag har vidare full förståelse för att du känner en hopplöshet inför allt detta, och jag är verkligen ledsen för att det här har tagit så lång tid, och jag hoppas du orkar och kan författa en omprövningsanmälan, hänvisa då till ditt tidigare

ärende med nummer ANM 2015/86.

Har du frågor får du gärna höra av dig förstås.

Med vänliga hälsningar,

Olle Andersson Brynja

Utredare

30 SEPTEMBER 2015, 14:10

Hej!

Så bra att höra att det händer saker, om än det inte låter som att situationen fullständigt rätt ut sig än.

Jag bifogar en anmälningsblankett som handlar om högskolans bristande förebyggande arbete. I en sådan anmälan får du lyfta perspektivet att högskolan generellt inte lever som man lär i förhållande till det arbete man gör inom ramen för sin likabehandlingsplan snarare än att prata om din situation som enskild individ. Denna anmälningsform är relativt ny och också oprövad, men jag hoppas att den kan rendera någon form av agerande från rättsenhetens sida.

Om man ställer en DO-omprövan i detta fallet gentemot en prövan genom Byrån för lika rättigheter och Majid, tyder allt på att om byrån bedömer det rimligt och görbart är det (om man jämför med mina tidigare erfarenheter) mer effektivt att gå via dem. Majid är dessutom både klok och handlingskraftig.

Jag bifogar också samtliga dokument (numrerade från 0–6) från granskningen av KKH:s likabehandlingsarbete 2013 (Diarienummer GRA 2013/15). Vill du kan jag skriva ut dessa och skicka per post också, det är bara att säga till isåfall. Kom bara ihåg att denna granskning är från 2013, det säger ju inget om hur likabehandlingsplanen ser ut idag, men man kan ju titta på vilka brister DO-utredaren pekade på i sin korrespondens till KKH (i synnerhet doku-

ment 3 där det bland annat konstateras att KKH inte haft något arbete i enlighet med lagstiftningen de senaste 4-5 åren), och sen jämföra med hur det ser ut idag.

Många hälsningar,

Olle Andersson Brynja
Utredare

Tolpagorni

79 kilometer med träpulkan och glasfiberpulkan uppspända på taket på den gröna Volvo 240:n. Gråben och Grynet i utrymmet längst bak. Karin med packningen i baksätet. 18,6 kilometer med de röda Karhu-skidorna och sedan ytterligare 8,8 kilometer till den mest högalpint belägna stugan av alla i STF:s ägo. I en klyfta mellan höga vita toppar låg den brunmålade byggnaden, med vita sjok runtom. De omålade träväggarna, våningssängarna med skumgummimadrasser, och bordet i mitten som använts av fjällrävenklädda personer sedan begynnelsen av den moderna tidens kolonialisering av vår sista vildmark. Det var inte strålände sol, men den tittade ibland fram där bakom. Karin skar upp souvasbiten vi haft med oss och stekte den tillsammans med en burk crème fraîche. Därefter skar hon farinsockerlimpan i två centimeter tjocka skivor. Tre eller fyra timmar brukar turen från Tarfala ta. Nu när vi hade två hundar kunde vi ju också ha två pulkor. En med

mig, och en med maten. Träpulkan med det röda nylontyget, och det cerisefärgade tyget på pulkan av glasfiber. Gråben vägrade dra och de var tvungna att koppla honom bakom Grynet. Blötsnön växte på min mössa. När det hade byggts upp några decimeter på den lurviga mössan av imitationspäls, sopade Karin av. Grynet var så villig och drog. Jag var två år och två månader, och kunde ännu bara ett ord för snö. Man såg i deras ögon att de inte ville. Gråben stannade gång på gång, tog nåt steg. Men sen stannade han. Grynet vred sin kropp och det var framförallt nackpartiet som fick allt att röra sig i en framåtgående riktning. Hon hade fått en mörkare nyans av rött, och det annars lockiga öronen hängde tungt neråt. Klasar av snö hade fastnat i topparna av pälsen. Skotrar passerade oss flera gånger och vi försökte faktiskt lifta. Det var inte långt kvar nu, men de hade redan åkt i 13 timmar. Sarri kommer körandes med sin Ockelbo. Han kör så nära Karin att hon ramlar sidledes med skidorna.

24 JULI 2015, 15:25

Käraste medstudenter!

Snart börjar skolan igen, och då behöver detta problem ha åtgärdats:

Vår klasskompis Lisa Vipola kan som det ser ut i nuläget (och sedan flera månader tillbaka) inte befinna sig i skolans lokaler. Detta beror på att hon är kraftigt pälsdjursallergisk, vilket dessutom försvårar ett annat kroniskt sjukdomstillstånd som hon redan har.

Hon har kämpat med att få skolan sanerad från hundar redan innan hon började här för ett år sedan, men inget har hänt. Detta trots att skolan HAR ett förbud mot hundar samt en antidiskrimineringspolicy som SKA följas. Hon behandlas som att hon inte har samma rättigheter som alla andra studenter på skolan.

Anledningen till att vi skriver det här mailet är att Lisa är sjukskriven och inte ska behöva kämpa för det här ensam. Hon ska inte behöva kämpa överhuvudtaget, då det är solklart vad skolan ska göra. Följa förbudet, som de själva infört.

Då problemet inte åtgärdats trots lärarkårens, rektors och styrelsens kännedom (samt en DO-anmälan), måste vi medstudenter stötta Lisa och höja vår röst tillsammans. Vi kan aldrig gå med på att en student diskrimineras.

Vi vill att Lisa ska kunna börja med oss andra i september!

Med detta mail vill vi samla in era namn (svar så snabbt som möjligt på detta mail!) för att kunna skynda på processen.

Hoppas ni alla har en fin sommar,

Marja Knape och Greta Weibull, MA

24 JULI 2015, 16:54

Hej Greta, Marja och alla andra,

Under de senaste veckorna har jag satt mig in i problematiken, pratat med alla inblandade och det som är tydligt är att vi måste se till att Lisa kan genomföra sin utbildning. Peter Jansson håller just nu på att undersöka huruvida och hur mycket vi måste sanera våra lokaler.

Men problemet har en till sida och jag är lika mycket angelägen om denna grupp av elever, nämligen de som har hundar. För dom kan ett förbud innebära att de kanske till och med måste avliva hundarna, för att de inte kan ha dom någon annanstans. Av den anledningen har jag bett Lisa att ange vilka delar av skolan hon inte behöver uppsöka och på så sätt undvika, vad som skulle kunna bli en personlig katastrof för andra. Lagen säger, att vi måste ge Lisa tillgång till sin utbildning, men som hundsidan påpekar att det inte behöver innefatta hela skolan. Därför hoppas jag på en givande dialog.

Med detta sagt, vill jag framhäva, att Lisa inte kämpar ensam, att hon inte behöver kämpa alls, utan att allt är redan på gång.

The last weeks I tried to get a full picture of that problem, had long talks with most of the involved students and the conclusion is of course that Lisa must get the opportunity to get through her education. Peter Jansson is therefore investigating how to proceed with a sanitation of our premises.

For me the problem has of course another side, those students who have dogs. As a Pro rektor I have to defend

all students and those have limited possibilities to house their animals elsewhere and might be forced to kill them. Therefore I have asked Lisa what parts of the school she does not need to visit and by that avoiding, what could be personal tragedies for some.

The law says we have to provide Lisa with access to her education, but as the other students are pointing at, that must not include the whole school. Therefore I am hoping for a giving dialogue.

In other words: Lisa does not need to struggle alone, she does not need to struggle at all because everything is underway.

All the best
Eberhard

25 JULI 2015, 19:14

Med nämnda dialogfönster öppet föreslår jag att en internutredning tillsätts med uppdrag att: 1. Genomföra en beskrivning och konsekvensanalys av hur och varför nedanstående situation kunnat förlöpa under så lång tid och trots bred kännedom. 2. Utarbeta riktlinjer för anmälning och rutinhantering av arbetsmiljöproblem vid Kungl. Konsthögskolan.

/Henrik Hannfors

(en semestrände) bibliotekarie & kontaktperson för studenter med funktionshinder

Insikten

Insikten om att inte vara önskad i den här familjen, kom i samband med en bilresa till Jämtland. Resan påbörjades i anslutning till huvudvägen i Jukkasjärvi och för att kunna genomföra den 861 kilometer långa transporten ner till Sveriges mittpunkt, skulle jag tillbringa 11 timmar och 20 minuter i lastutrymmet på en volvo 745:a.

I efterhand kan jag se att mitt beteende var irrationellt, och att de andra blev rädda. Till 50 procent så var det en olyckshändelse, men jag hade också känt en viss tillfredsställelse av att se de där tjocka revorna av biltakets ljusgula innerfoder hänga ner som långa slamsor. Jävla, präktiga Gråben skulle tanken aldrig falla dem in att misstänka. Helt sjukt, egentligen! Det var ju jag som kom från civilisationen, residensstaden, stiftstaden, stålstaden, med tekniskt universitet och Luleå Hockey. Ur ett demografiskt perspektiv var min resa anmärkningsvärd, åtminstone vid den här tidpunkten. Idag har LKAB en attraktionskraft som får folk att

pendla ända från Skellefteå, till den här gruvstaden. Men under slutet på 1980-talet, var nog jag den enda ur min kull som flyttade till en tätort där H&M etablerade sig först 2011. Familjen bodde dessutom 19 kilometer utanför det som definierades som Centrum för centralorten och den största tätorten i Kiruna kommun, med sina 20 632 invånare. En befolkningssiffra som hade börjat sjunka redan 1981, när folk börjat inse att malmen en dag kommer att ta slut.

Vem blir man i en familj där ens närvaro är oönskad? Jag tror att jag då, under den här resan, blev den aggressiva vorstehn som de redan hade bestämt sig för att jag var. Resan blev inledningsfasen på en fjorton månader lång konflikt mellan mig och familjen. De verkade se det som att det fanns en konkurrens mellan mig och Gråben, för att vi båda var "killar". Jag tog ut mycket av den ilska jag kände, på honom, absolut! Men du behöver inte vara Freud för att räkna ut att jag bara ville att min husse skulle se mig!

Intervju med (anonym),
Student på KKH.

LV: – Kan du beskriva hans utseende?

A: – Han är guldbrun och mellanstor.

LV: – Vad har han för personlighet?

A: – Livlig, aktiv, pigg och glad. Men annars väldigt typisk hund.

LV: – Vad tycker han om att göra?

A: – Vara i skogen. Jaga, han apporterar. Bada. Han gillar mat.

LV: – Vad gillar han för mat?

A: – Ja, nu äter han lite... bara vissa foder. Han är allergiker.

LV: – Vad är han allergisk mot?

A: – Han är faktiskt allergisk mot kvalster och pollen, för att hålla immunförsvaret uppe och sådär, så får han lite bättre mat.

LV: – Hur länge har du känt honom då?

- A: – Jag fick honom när han var åtta veckor.
- LV: – Och när var det då? Hur länge hade du haft honom innan du började här på kungl. Konsthögskolan?
- A: – Nä, han kom när jag började här. Eller det var ju tillåtet med hund då. Det var en del av att jag kunde skaffa honom, för en valp kan man ju inte lämna själv. Så då var han faktiskt här, när han var valp.
- LV: – Vilket år började du?
- A: – 2013.
- LV: – Det var inget förbud då eller ingenting de informerade om?
- A: – Nej, inte vad jag visste.
- LV: – Så hur såg rutinen ut när ni brukade gå hit?
- A: – Man gick väl hit på morgonen och så var man i ateljén. Sen var det ju så många som hade hundar då, så om man hade kurser så lämnade man hos någon kompis som passade den. Man kunde hjälpas åt lite.
- LV: – Någon kompis som hade hund?
- A: – Mm... eller det var väl de som inte hade hund

också. De tyckte det var kul liksom.

- LV: – Hur många var det som hade hundar då?
- A: – Det var många. Det var nog... jag kan räkna hundarna istället, det var säkert sju, åtta hundar.
- LV: – Men var det mest en praktisk sak för dig, eller hjälpte hundens närvaro dig i ateljén?
- A: – Har du en valp, då måste du ha med den liksom. Jag hade väl kunnat köpa hund på sommaren då istället. Men nu köpte jag en hösthund, så då vart jag tvungen att ha med honom. Man är så ensam i ateljén också, att det är skönt med det där sällskapet liksom.
- LV: – Men jag tänkte mer om det också fanns andra positiva saker med att han var här?
- A: – Jo, jag tycker att det är väldigt positivt när man framförallt håller på och planerar och förbereder och skriver, så är det väldigt skönt att ha en hund. För det blir naturliga pauser, man går ut och luftar hjärnan. Och hundar har ju en lugnande effekt på en liksom, för de lever i stunden.
- LV: – Så hur såg rutinen ut då? På dagarna... du sa att du bodde nära skolan?
- A: – Jag bodde på Östermalm. Nej, men det var som

vanligt förutom att man hade en hund. Man hjälptes åt med dem och... hittade på grejer. Vi lät dem leka utanför.

LV: – Men hur är det nu då? Var är han nu och hur ser situationen ut nu?

A: – Det är väldigt olika. När jag är i skolan så jobbar jag väldigt praktiskt, och ofta planerar jag och sånt hemifrån. Så det kanske blir halvdagar. Sitter hemma och skriver och planerar halva dagen. När jag har mer praktiskt, så har jag antingen en pojkvän som är hemma, eller svärföräldrar. Som har honom mycket. Så han går inte på dagis, man måste ha kastrerade hundar då vet du. De är väldigt känsliga med vilka som får vara på dagis.

LV: – Det vill du kanske inte göra? Du kanske vill avla på honom?

A: – Nej, det får jag inte för han är allergisk.

A: – Han hade ju blivit vuxen när du började här. När började du här?

LV: – 2014.

A: – Jamen då var han ett år redan. Han var ganska jobbig när han var ett år också, så han var inte så mycket här under den tiden.

- LV: – Men hur var det tänker du, för de andra? Vem tror du det var jobbigast för?
- A: – Jag tror att det jobbigaste var att man blev, när det väl hade börjat det här att du hade sagt... att du kom fram till att du var sjuk och det skulle bli hundförbud och allting, att man inte... vad kan man säga? Att när folk typ, bara de såg mig med en hund, så var de helt säkra på att jag hade haft honom i skolan. Fast jag kanske bara hade vart liksom och hämtat någonting.
- LV: – Att du kände dig misstänkliggjord?
- A: – Att det blev som att alla hundägare vägrade följa reglerna. Men det var ju kanske inte studenterna som var den största boven i det här dramat. Men det blev såhär konstiga mailkonversationer om att vi skulle avliva våra hundar, för att vi inte fick ha dem i skolan. Nej, det skulle vi inte göra. Det blev som två läger. Det var nog oklarheter allting, eftersom ingen tog ställning. Ingen hade sagt till oss att vi inte fick ha hund av ledningen. Men studenterna vart förbannade. Det hade nog blivit lättare om det blev svart på vitt. Ja, men det blev som att alla som hade hundar blev indragna i någonting, som ingen ville bli indragen i. Fast vi hade ju ingen makt om någonting, eller vi bestämde ju ingenting. Och sen så var det väl också såklart att man kanske inte kämpade mot sig själv. Jag tänker att det var svårast för dem som var ensamma med sina hundar.

Jag hade ju en kille som jobbade hemifrån. Mina svärföräldrar är helt galen i honom, så jag har ju aldrig haft det där, "Shit, jag sitter fast med min hund hemma". Jag är nog inte den där som blev drabbad. Det var ju ingen som blev förbannad eller stod och grät. Men det var ju egentligen bara Marta, som var den som sa att hon var beroende av sin hund, för att kunna jobba.

LV: – Du menar Marta Kuzma?

A: – Ja

10 AUGUSTI 2015, 09:04

Hej Lisa,

Det var ju synd, att du inte presenterade en lista över områden, som skulle prioriteras. Som läget är nu, överstiger kostnaderna för en sanering av hela skolan 200 000 kronor, en summa vi inte har. Det betyder, att jag inte har fullmakt att sätta igång, utan måste vänta till ansvariga nämnder har sagt sitt. Vidare måste vi hitta var vi kan spara in dessa pengar, en rätt svår uppgift.

Hälsningar

Eberhard

Gråben II

Den förra ägaren byggde stugan av lite restvirke i slutet av 1970-talet. Kulören valdes utifrån den tidens rådande normer, och kamofleurerades delvis av barrskogen som tog vid alldeles bakom stugan. Det fanns givetvis en tomtgräns enligt kontraktet, men det var ingen gräns som syntes eller beaktades i praktiken. "Att bygga staket runt sitt hus är som att utnämna sig själv till brottsling", var ytterligare ett av de citat som jag fick lära mig. Det var kanske också därför jag tappade respekten för dem, där i samband med att de satte upp ett två och en halv meter högt stängsel av metall runt hundgården. Invändigt var det obehandlad plywood på väggar, tak och golv. En vävd 230 centimeter lång trasmatta låg tryckt mot ena hörnet av rummet, formad efter min kroppshyddan.

Sen kom han. Han var så liten när han kom, men han förändrades. Jag vet inte om det var vid en särskild tidpunkt

som det började. Bråken. Min attityd förändrades också. Jag blev tvungen att hålla emot, när han gick till anfall. Han tvingade mig att bli en alfahane.

Sambandet

Efter besöket på Inflammationsmottagningen på Hudkliniken på Karolinska Sjukhuset i Solna, kunde jag nu tydligt se det som tidigare endast varit en farhåga. Mina Alopecia-fläckar hade exakt samma storlek i proportion till min huvudstorlek, som de där byggnadernas proportion till Skeppsholmen. Skeppsholmen som i sin relation till Blasieholmen, men också separat, liknar formen av ett huvud. Det finns två byggnader på ön som är besudlade med hundhår, och när jag markerade de byggnaderna med vit färg på en kartutskrift – så var det ingen tvekan! De hundhårsbesudlade byggnaderna på ön hade motsvarande placering som fläckarna på mitt huvud. Således var en bild på ön med de utmärkta byggnaderna, identisk med bilden på mitt bakhuvud med de två alopeciafläckar jag fått på grund av pälsdjursallergin.

28 OKTOBER 2015, 11:58

Dear Students, Faculty and Administration,

Yesterday we found derogatory racial comments written across the door of one of the workshop bathrooms. Such a gesture clearly arrives out of ignorance and such manifestations of discrimination, xenophobia, and relate intolerances will not be tolerated within this institution.

In light of this development, we will have an emergency meeting of the work environments committee. In addition, we have met this morning with members of the administration, faculty and student body about establishing a committee on diversity within the school (with external members also included for input). I also ask that each and everyone of you have initiatives in relation to integration and outreach at the forefront of your consideration.

Further I suggest a required reading of Ta-Nehisi Coates, *Between the World And Me*.

With concern,

Marta

Marta Kuzma
Vice Chancellor

Intervju med Niklas Olin och Marie-Louise Luther,
Asthma- & Allergiförbundet.

- LV: – Astma- och Allergiförbundet, vad är det?
- NO: – Det är en medlemsorganisation som har funnits sedan 1956.
- LV: – Vad var det som gjorde att förbundet startade vid den här tiden?
- NO: – Det bildades liksom parallellt på lokala orter, olika småföreningar.
- M-LL: – Man hade behov av att träffa andra i samma situation.
- NO: – Jag tror att det var mycket på 40- och 50-talet som astma och allergi också började öka.
- LV: – För att man började skrubba så mycket inomhus eller?
- M-LL: – Det vet man ju inte riktigt...
- NO: – Det pågår ju fortfarande forskning.
- M-LL: – Det är ju I-länder och U-länder. Man diskuterar ju att det är en annan livsstil i I-länder.

- NO: – Ja, men det sammanfaller ju ganska väl med det här välfärdslandet, staten Sverige, och då började också folksjukdomarna astma och allergi bryta ut ordentligt bland folket.
- M-LL: – Det har ju ökat sedan dess.
- LV: – Döpte man det till Astma- och Allergiförbundet redan då, eller?
- NO: – Först RAA (riksförbundet mot astma och allergi) och sen hette det RMA, Riksförbundet mot allergi, ett tag. Sen tror jag att det var först på 80- eller 90-talet som vi bytte namn till Astma- och Allergiförbundet. "Mot" var liksom så negativt, och då blev det mer som att man skulle jobba för ökad tillgänglighet i samhället. Någoting positivt, inte vara emot. Man fick väl stämpeln att "Vi är emot allting", och då ville man väl tvätta bort den.
- M-LL: – Förbudsivrare. Vi arbetar med att öka kunskapen om vilka hinder som finns för tillgänglighet, informerar om hur hindren kan rivas och för att rättigheterna förbättras för personer som lever med allergisjukdom. Vi anser att samhället måste anpassas till personer med funktionsnedsättning – inte tvärtom.
- NO: – Ja, och nu vill vi betona och förstärka det friska hos människor, inte bara fokusera på problemen, det negativa, det sjuka.

- LV: – Hur är det för er del, är ni allergiska?
- M-LL: – Jag har atopiskt eksem, så det är väl det som har varit lite besvärligt, och sen katt- och björkallergi. Men det är inte så allvarligt, så jag har inte haft någon astma.
- NO: – Ja, jag har både astma och allergi. Och det har jag haft ända sedan jag var liten. Jag har allergisk astma mot både pollen, mat och pälsdjur.
- LV: – Tror ni att de flesta som jobbar för Astma- och Allergiförbundet är allergiska?
- M-LL: – De som sitter i styrelsen, skulle jag säga. Förtroendevalda, det är ju därför de engagerar sig. De är ju ideella. Men de som är anställda här kan ju ha andra kvalifikationer som gör att de jobbar här. Men det är klart att det kan vara en poäng att man har insikt i hur det kan vara att ha en allergi, men det är inte meriterande för att man ska få en tjänst.
- LV: – Vad har varit din ingång till att börja arbeta här?
- M-LL: – Jag jobbade som miljö- och hälsoinspektör först, och då jobbade jag just med inomhusmiljö som är det som jag jobbar med nu också. Fukt och mögel, och sjuka hus, och då var det ett projekt som gjorde att jag kom till astma- och allergiförbundet som projektledare. Sen har jag jobbat som ombudsman sedan dess.

- LV: – Hur var det för din del, vad var din ingång till förbundet?
- NO: – Jag var medlem i förbundet innan jag började jobba här. Det var ju egentligen min mamma som blev medlem först, för att hon ville ha information.
- LV: – Som anhörig till en allergiker?
- NO: – Precis, som mamma. Det är väldigt vanligt. Och sen blev jag också inskriven som familjemedlem och blev stödmedlem.
- LV: – Men i och med att man också har ändrat namnet för förbundet, har också idén om vad ni ska göra i samhället förändrats? Hur ser det ut nu?
- NO: – Grunduppdraget har inte förändrats sedan vi startade, och det är ju reglerat i vår s. k. ändamålsparagraf. I våra stadgar liksom, och där finns det ju fyra eller fem olika motmål, eller motioner som vi har, och de är desamma ända sedan vi startade.
- LV: – Och de målen är?
- NO: – Påverka samhället, påverka tillgänglighet är ju ett sådant här stort, viktigt mål. Öka kunskap och förståelsen för astma och allergi. Stödja medlemmar och lokala föreningar.
- M-LL: – Stödja forskning.

- NO: – Samla in pengar och skicka pengar till forskare för att lösa gåtan gällande astma och allergi.
- LV: – Ni har ju olika tjänster, men hur arbetar ni?
- NO: – Jag jobbar internt mot organisationen med verksamhetsutveckling och organisationsfrågor. Sen när vi kom i kontakt med varandra, då var jag också på min fritid förtroendevald av en lokalförening inom förbundet, nämligen Stockholms lokalförening. Nu är jag bara anställd hos riksförbundet.
- M-LL: – Jag är ombudsman för det här intressepolitiska, att påverka samhället, och det är ju allt från beslutsfattare, politiker, andra tjänstemän, myndigheter. Jag sitter med i olika grupper och har möten med beslutsfattare och är ute och föreläser och upplyser och skriver remissvar och debattartiklar och stödjer också föreningar om de ska göra något lokalt och påverka i någon samhällsfråga.
- LV: – Men du, Niklas, beskrev Marie-Louise till mig som att hon var expert på hundar och tillgänglighetsfrågor...
- M-LL: – Det är egentligen tillgänglighet och inomhusmiljö. Pälsdjur är en del av allt det här, det är ju oftast inomhus som de blir ett problem. Sen är det just ett bekymmer när det gäller hundar, att det inte är reglerat i lagstiftningen. Det finns ingen lagstiftning, men när det gäller vissa miljöer har man börjat vilja

reglera det på nåt sätt, för det är väldigt besvärligt när man tar med olika hundar i vården, skolan, omsorgen och så, och regelmässigt inför tjänstehundar, läshundar eller vårdhundar. Då tycker man att det behöver regleras upp för det är inte hållbart att ha det som det är. Men nu har det ju blivit ökning har vi märkt när det gäller att ta med hundar i fler miljöer, och det är svårt för att många tycker att det är väldigt positivt. Det är ingen media som vill lyfta den här frågan! För det är ingen som vill tala illa om djur, som vill ställa upp och berätta... det är väldigt svårt att hitta någon som vill göra det.

LV: – Men när du säger att det inte är reglerat lagmässigt då?

M-LL: – Förutom att det finns en arbetsmiljölagen till exempel, som är indirekt. Det står ingenting om pälsdjur, däremot står det ju att arbetsgivaren har ett ansvar enligt arbetsmiljölagen att se till att arbetsplatsen inte orsakar ohälsa.

LV: – Tror du att anledningen till varför det är så, är för att det blir svårt när det handlar om just hundar?

M-LL: – Ja, och så blir det ett särintresse. Man tycker likasom att det både är positivt, men att... Det handlar ju om att det är individens frihet, att folk ska få ha djur, och då vill de ta med dem överallt. Men det har blivit mer av det här, och det skapar ju konflikter. Vad kan du tänka på? Hur kan du visa hänsyn?

Det är ju väldigt svårt när det gäller djuren, upplever jag. Media vill gärna lyfta det här positiva också, det är så pass många som tycker om djur. Och då blir det liksom de här jobbiga allergikerna som vill förbjuda. Men vi menar att när man regelmässigt inför djur i vård och omsorg och skolor, som faktiskt också är arbetsplatser som alla ska kunna ha tillgänglighet till, måste man kunna ha en planering och reglering av det, för att inte orsaka de här konflikterna. Men vi har ju försökt skriva till regeringen om det här och ta fram regeringsuppdrag, och det är inte intressant. De vill knappt svara. Och så har vi försökt med myndigheterna direkt och alla bollar runt det, det är ingen som vill ta i det.

LV: – Vilka myndigheter då?

M-LL: – T. ex. när det gäller läshundar i skolor så är det ju Skolverket, Specialpedagogiska Skolmyndigheten, Folkhälsomyndigheten, Arbetsmiljöverket.

LV: – Jag vet inte vad en läshund är...

M-LL: – Jo, läshund är en hund som... barn som har svårt att motivera sig att läsa eller som har svårigheter med läsinlärning. Det kan vara att man har neuropsykiatriska diagnoser med ADHD eller Asperger eller Autism. Man har både svårt att motivera sig och att lugna ner sig, så då är det meningen att hunden ska hjälpa det. Det finns inte egentligen forskning på att det är såhär, men man menar på

att "Jo det hjälper". Så man har infört det här på massor av ställen. Det kommer en hund dit, och så ska eleverna läsa för den här hunden.

LV: – Eleverna läser för hunden?

M-LL: – Ja. Det är ingen kritik för eleverna, utan de ska sitta där och klappa den här hunden och bli lugn. Det är massa ställen som har infört det här.

LV: – Är det privata skolor eller?

M-LL: – Det kan vara alla möjliga skolor, och det där tycker vi är ett jätteproblem för det blir ju också konflikter mellan elever på skolorna då. För det blir de här allergiska eleverna, och så blir det de här eleverna med de andra behoven. Vi har hållit på i flera år och skrivit med myndigheterna, skrivit till regeringen och grejat här. Det är ju lite känsligt på skolor och arbetsplatser, när man kanske har en ställning under rektorn eller någon. Speciellt om det är rektorn själv som har beslutat att ta med hunden, så är det ju ännu värre. Oftast är det ju rektorn som har beslutat om de här läshundarna också. Men de måste väga in alla intressen, man måste ju planera saker på ett sätt så att ingen ska behöva bli sjuk.

LV: – Men när jag kontaktade er då? Vad kommer ni ihåg av det?

NO: – Jag kommer ihåg att jag blev engagerad direkt

jag fick veta mer om ärendet. Jag tyckte att det var så uppenbar orättvisa. Är det någonting som jag går igång på, så är det just orättvisa. Det är en av de saker under mina fyra år som ordförande som jag kanske minns mest, och där jag också kände att jag kunde göra skillnad. Direkt skillnad. Det här var så tydligt. Jag tyckte det som var så roligt med just det här fallet med dig är att det var ett tydligt case liksom, och du var liksom med och bidrog till det också. Vi hade underlag och allting, och att det också blev en lyckad seger. För många gånger så är det just den som är drabbad, som drar sig ur. Den vill inte ta konflikten, för att den ska möta de här andra som blir arga då. De här hundägarna. För de blir arga om de inte får ta med sina hundar.

M-LL: – Men det är ju också ett väldigt orimligt krav, kan man ju tycka. Att få behöva ta med sin hund till sin arbetsplats, och orsaka att andra blir sjuka på arbetsplatsen. Det är ju inte enligt arbetsmiljölagstiftningen. Vi har försökt skriva till TV4, de har ju haft hundar i studion. De förstår inte problemet. "Kan ni lyfta flera olika aspekter av det här? Så att ni också kan belysa det här med allergi?" Nej, det är aldrig någon respons på det. DN har skrivit om hur positivt det är att få ta med sin hund på restauranger. "Pälsdjursallergi är ändå bara nys" skriver ledaren på DN t.ex. och tar inte in någon replik. Den är ju inte populär, just den här frågan.

LV: – Jag hade liksom vänt mig till styrelsen, och till

många som jag trodde var starka röster och som de borde lyssna på. Men sen var det efter er skrivelse, då hände det någonting. Att de lyssnade till Astma- och allergiförbundet, varför då?

NO: – Du tog ju kontakt med DO också!

LV: – Ja, jag hade DO-anmält skolan, men de lade ju ner.

M-LL: – Det är ju det som är problemet med DO. Det är också en stark kritik mot dem. De tar bara upp väldigt predicerade fall för behandling, och resten avskrivs. Och alla individanmälningar som strömmar in dit, de bara poop! Så de som anmäler dit får egentligen ingen konkret hjälp. Och det blir bara som något slags spel för gallerierna att den här lagen finns, om bristande tillgänglighet. Hela funktionsrörelsen har varit väldigt kritisk.

NO: – Jag tittar på min skrivelse här, som jag skrev då när jag var ordförande. Jag kommer ihåg att jag var ganska arg när jag skrev den, även om det inte alltid syns. Men jag tror att det var två saker som hade betydelse. Dels tryckte jag väldigt mycket på arbetsmiljölagen. Det tror jag biter. Arbetsgivarens ansvar för arbetsmiljö. Och sen så tror jag också att Astma- och allergiförbundet är förtroendeingivande. Vi är en stabil aktör, och många misstolkar oss som en myndighet. Det finns ingen myndighet som man kan vända sig till med allergifrågor.

- M-LL: – Det känns lite svårt att uppmana folk att anmäla till DO, för det kostar ju på att göra en sådan där anmälan. Om man vet att det inte leder till nåt. Ja, det finns ju diskrimineringsbyråer också, men de driver väl bara vissa fall, som de anser kunna leda till något. Det som är lite tråkigt också med diskrimineringslagstiftningen, det är att i bästa fall få drivas som en process där man kan få en diskrimineringsersättning. Så det man kan få är exempelvis pengar. Men det man vill ha är ju en åtgärd. En förändring, och det kan inte DO genomdriva. Så det man kan göra är att driva genom arbetsmiljölagen, folkhälsomyndigheten, miljöbalken eller nåt. Så man måste egentligen driva två processer, och det är väldigt påfrestande för individen. Det är inte en lätt sak.
- LV: – Varför hjälpte du mig?
- NO: – Jag tyckte att det var solklart fall av diskriminering och orättvisa. Framförallt det orättvisa i situationen engagerade mig liksom personligt också. Under mina fyra år så har det här varit det mest konkreta, för att jag kunde peka på att jag hjälpte.
- LV: – Vad är er personliga uppfattning om varför allergi uppstår?
- M-LL: – Det är svårt att säga nåt säkert, men en orsak kan ju vara det här med hygienhypotesen. Ja, det handlar alltså om att, ett litet barn ska ha utsatts

för rätt sorts bakterier så att immunförsvaret får träna sig. Och det handlar om mjölksyrebakterier och nyttiga bakterier som gör att immunförsvaret får koll på olika saker, så att det reagerar på rätt sätt. Och det är väl det som kan bli lite klurigt då i I-länder, att man kanske har så rent att de här snälla bakterierna då får chansen. Men i U-länder kanske man dör av väldigt farliga sjukdomar istället. Så det är kanske en baksida, som I-länderna lever med.

Det här är ju inte helt belagt, men man har sett en viss koppling till tarmfloran. Att den liksom kan ha en inverkan på det immuna. När man äter antibiotika slås de här nyttiga bakterierna ut, och så får man mycket lättare infektioner och så händer det saker i kroppen när inte immunförsvaret är i balans. Men det finns ju säkert fler faktorer. Man pratar om massa skyddade risk- och friskfaktorer. Och riskfaktorer kan t.ex. vara fuktiga hus, dålig ventilation, att föräldrarna röker, att man har mycket nya material, som avger kemiska ämnen. Det finns olika riskfaktorer. Sen kanske det finns friskfaktorer som att du har många syskon eller att du lever en antroposofisk livsstil eller... Men man har ju inte löst gåtan helt.

NO: – Det här är jättesvårt. Man har ju stött på alla möjliga olika hypoteser genom åren. Jag tror liksom att det kanske finns ett frö av sanning i mycket av det där. Jag tror att man väldigt lätt har märkt hos sig själv men också hos andra människor att man söker en orsak. Men det är en komplex sjukdom, så

självklat är orsakerna komplexa. Det behöver inte bara vara hygienhypotesen, eller kemikalier eller... jag tror att det är otroligt komplext och väldigt olika för olika personer. Alltså varför det blir som det blir, varför man utvecklar astma och allergi liksom.

M-LL: – Miljöfaktorerna är ju en förklaring, men sen så finns det arv, ärftlighet.

NO: – Det är ju ärftligt liksom. Det finns en genetisk benägenhet att överföra vidare från generation till generation.

M-LL: – Har du ärftlighet så att du har pälsdjursallergi i familjen, då är risken större att kanske också barnen blir pälsdjurallergiker. Men forskarna är oense om det skulle vara ett skydd eller en risk för allergi att ha djur som liten.

LV: – Är du allergisk mot hundar?

NO: – Jag är allergisk mot hundar, men katt är värst för mig. Det beror på hur mitt allmäntillstånd är, om jag nyligen har varit förkyld eller om det är pollen i luften så blir det känsligare. Sen beror det givetvis på exponeringsgrad, alltså hur länge jag träffar hunden. Men det är lite olika med olika hundar, har jag också märkt.

LV: – Vad har ni för relation till hundar?

- M-LL: – Jag har inte haft hund själv. Men det är ju inte så att jag tycker illa om hundar generellt på något sätt, däremot tycker jag väl att det kan bli lite tokigt när människor ser hundarna som människor. Och att de har sådana rättigheter som, alltså på samma sätt som en människa. Jag tycker inte att djur, är en familjemedlem på samma sätt som en människa. Att vara överallt och vistas överallt. Jag har jobbat som djurspektör, så jag tycker givetvis att djur ska ha det bra och ha rätt till en bra miljö, ett bra hem liksom. Djurskydd är viktigt liksom. Men det kan bli lite tokigt ibland, för människor, när de kanske inte har relationer till andra människor, när människor är ensamma. Det tror jag är ganska vanligt i Sverige, så kanske djuret blir en ersättning för en vän eller för någonting annat som... det är väldigt sorgligt på nåt sätt.
- NO: – Alltså både min mamma och jag är allergiska mot pälsdjur så det har aldrig ens varit tal om att ha någon hund eller så... jag har väl snarare varit lite hundrädd. Jag känner också att det har gått överstyr, när hundar har blivit mer än bara husdjur. De ska ha samma rättigheter som barn. Och det tycker jag är väldigt märkligt. Jag tycker inte att det var så när jag växte upp, jag vet inte riktigt vad som har hänt?
- M-LL: – Kanske värderingarna? Det spelar väl också in hur media speglar det. Att det är självklart att man ska ha med hundarna i studion, de ska visas upp

och man ska inte prata negativt om dem. Det är ju inte så att man ska prata negativt i sig om det, men man måste ju samtidigt se till att samhället blir tillgängligt. Det står faktiskt i FN-konventionen att pälsdjurallergiker har samma rättigheter som andra personer med funktionsnedsättningar. De har samma rättigheter att röra sig i samhället och det finns också en artikel 9 där, om tillgänglighet. Samhället ska vara tillgängligt och det handlar ju om offentliga miljöer, arbetsplatser och skolor. Du ska kunna röra dig utan att bli sjuk och utestängd.

NO: – Man pratar om hundars rättigheter.

18 JANUARI 2016, 14:37

Hej Lisa,
Saneringen blev tyvärr försenad på grund av vår städfirma.
Vi hoppas att de inleder arbetet i början på februari.

Hälsningar
Eberhard

- LV: – Jag kontaktade dig när jag fick avslag från DO, och jag minns faktiskt inte själv hur jag fick kontakt med dig.
- MS: – Olle va? Vi har jobbat ihop i ett projekt. Vi har suttit med i en referensgrupp om psykisk ohälsa. Men han är ju DO:s sakkunnig, eller han är specialiserad inom funktionshinderfrågor, och då har du fått kontakt med mig genom honom.
- LV: – Det var i augusti 2015 som jag kontaktade dig. Jag måste ha gjort en anmälan via hemsidan, och så ringde du upp mig.
- MS: – Men jag vill minnas att det var skriftligt. För det var mycket skriftligt med dig.
- LV: – Hur många är det som kontaktar dig varje månad?
- MS: – Det ser olika ut men, omkring tio per månad. Per år är det 100-120.
- LV: – Tar du dig an alla som kontaktar dig?
- MS: – Nej, absolut inte. En del är bara rådgivningsärenden, och har ingen annan karaktär. Andra ärenden

hör man tydligt att det här är inte fråga om diskriminering, det kanske är en jätteorättvis behandling, men det är inte fråga om diskriminering.

LV: – Hur många tar du dig an då av de här 100-120 per år?

MS: – Vi skiljer mellan insatsärenden och rådgivningsärenden, och då är det ungefär ett 60-70-tal som är insatsärenden.

LV: – Kan du beskriva vad BFLR står för?

MS: – Byrån för Lika Rättigheter är en antidiskrimineringsbyrå som är en av de första som startade för 15 år sedan. Vi jobbar för ett samhälle fritt från diskriminering. Det är visionen. Och då kan man säga att vi gör det utifrån två olika arbetsmetoder. Dels är det hanteringen, alltså att det kommer in ärenden, och att vi driver dem. Om det sen ska in till domstol, eller om det handlar om att ha en dialog med en motpart, som det var i ditt fall. Och det andra är att vi jobbar förebyggande, genom att vara ute och föreläsa och hålla sig uppdaterad på sakområdet och informera om vad som händer och inte händer. Vad som behöver hända.

LV: – Det ärendet som jag kom med, är det ett typiskt ärende eller?

MS: – Jag tänker att de allra flesta ärenden som vi får in

rör arbetslivet. Och den grund som anmäls mest är etnicitet, och så ser det ut hos de andra ADB:arna också, även hos DO. Men den här typen av problematik, att man inte respekterar eller tillgodoser behov av anpassning inom skola, det är en väldigt vanlig typ av ärende. Då blir det ofta så att vi försöker lösa det genom en dialog. Det har vi kommit fram till är det bästa sättet att lösa situationen på för den enskilde. Om man driver det till domstol skulle man kunna få en annan effekt, men det skulle förmodligen inte hjälpa dig, där och då. Du skulle inte få tillgång till din skola, där och då. Och det är därför som det också är så viktigt för oss att veta vad som är ditt mål? Vad du behöver. Driver du det här av principiella skäl eller vill du avsluta din utbildning? Och så anpassar man handläggning efter det.

LV: – Tidsmässigt tycker du att det gick så som du förväntade dig?

MS: – Det tar ungefär ett år att driva ett ärende.

LV: – Ja, jag önskar ju egentligen att jag hade kommit ett år innan till er.

MS: – Men ditt ärende var inte avslutat ens, för när jag överlämnade det så visste jag ju inte ens om det var... de hade påbörjat saneringen?

LV: – Det var liksom ingen framförhållning, utan det

kom bara ett mail: "Nu är det sanerat." Så då kan jag komma imorgon då, eller?

MS: – Men hade folk fått reda på att det var sanerat? För jag tänker att det allra viktigaste är att folk på skolan hade fått reda på det, så att inte de går dit med hundarna efter att de har sanerat.

LV: – Precis, så det frågade ju jag om då, men mina klasskompisar sa: "Vi vet inte... vi har inte upplevt att det har blivit sanerat någonstans." Men då hävdade ju städfirman att de hade städlat på kvällstid och helger, när kanske inte så många elever är där.

MS: – Men då var jag fortfarande med. För jag kontaktade städfirman och kollade hur har det här gått till, när det har gjorts. Jag tror till och med att de skickade oss timrapporteringen. Vi har ju inte kvar dina dokument av sekretesskäl, PUL liksom.

LV: – Så när försvann de då?

MS: – De togs bort... det kan inte jag svara på, för jag hade ju kvar dem när ärendet var pågående. Sen har ju en annan person avslutat ärendet, och då har de tagits bort.

LV: – Hade jag som en pärm då?

MS: – En grön mapp i skåpet där, som vi låser. Där fanns allt. Den var ganska tjock. Det var en hel del mail.

- LV: – Jag tror ju att den enda orsaken att hundarna har försvunnit, är att Marta slutade. Och även Ann-Sofie, som var professorn som slutade.
- MS: – Men vad var skälet till det? Vad var det som hände? För jag minns att det var väldigt dramatiskt där på slutet.
- LV: – Det var ju massa media, och hennes metoder på skolan liknades vid stasi-metoder.
- MS: – Det går ju i linje med hur du behandlades också, hon ville ha sina hundar där, eller sin hund. Och det ville inte du. Då var du ett problem, då skulle du bort. Sen var du jobbig och ihärdig, och då försvann hon till slut. Jag tänker att det är samma beteendemönster, gentemot elever som gentemot personal. Och det är väl intressant.
När det handlar om diskriminering så blir folk väldigt kränkta av att bli anklagade för det. Folk vill inte kännas vid att man diskriminerar, utan säger kanske "Min bästa kompis är homosexuell". Eller: "Kolla hur många med invandrarbakgrund vi har anställda här." Och då blir det väldigt känslomässigt, och det blir personligt. Du är ett problem, då skulle du bort. Det här var väldigt personlighetsknutet, det var ju verkligen den här personen som var... så som jag upplever det.
Det som möjligtvis var speciellt med ditt ärende det var den miljön som vi var i, det var svårt att hitta... Har du ett ärende mot polisen, då vet du att det är

väldigt hierkiskt styrt. Då kan du förhålla dig till det. Har du ett ärende gentemot en skola, då vet du att det är rektorn som du går till. Men här var det inte likadant, det fanns så mycket informella makthavare och professorerna som hade varit där länge kunde tycka och tänka, av någon anledning. Det var speciellt med ärendet, det var svårt att hitta en struktur i organisationen och kunna driva ett ärende framgångsrikt. Det var svårt.

LV: – Jag förstår. När man inte känner till kontexten, man känner inte till det här...

MS: – Men även när man inte gör det. Jag har inte jobbat inom socialtjänsten, och jag har inte jobbat inom massa olika privata företag. Men det brukar vara ganska lätt att hitta strukturen, och vart man ska vända sig. Folk har olika ansvarsområden, här har vi nån som har ansvar för funktionshinderfrågor, som är den naturliga att vända sig till som var Henrik Hannfors. Men i praktiken så var det inte mycket som han kunde göra, och det tyckte jag var lite svårt i ärendet. Det var speciellt i ärendet också.

LV: – Vad är din bakgrundsmotivation till varför du arbetar med det här?

MS: – Jag har alltid vetat att jag vill läsa juridik, och att jag vill hjälpa människor. Min syster har en funktionsnedsättning som har gjort att jag har sett att det finns otroligt mycket orättvisor. Jag upplever

och upplevde tidigt att de svagaste är de som får minst hjälp. Nu uttrycker jag mig så som jag uttrycker mig personligt. Svagaste... ja, haha. Jag tänkte att jag har verktygen för att hjälpa, och då kan jag använda juridiken som ett verktyg för att hjälpa folk som inte kan hjälpa sig själva. Och då låter det som att du här nu inte kunde hjälpa dig själv, men det handlar inte om att förminska dig på något sätt. Men det är mitt syfte med att jobba med det, jag vill kunna göra skillnad. Och det känns som att här kan man göra det.

LV: – Och fokus på personer som har funktionsvariation eller?

MS: – Ja, men det hade lika gärna kunnat bli Asyl eller nåt. Det var MR-frågor som var det viktiga. Sen att jag skulle få jobba med funktionshinderfrågor, det var ju ett plus.

LV: – Vad är din relation till hundar?

MS: – Jag försöker kanske låtsas som att jag gillar dem mer än vad jag gör. För att man ska gilla hundar. Man är nästan konstig om man inte gillar hundar. Jag är inte van vid hundar. Jag skulle aldrig någonsin äga en hund. Det kommer aldrig att hända. Men jag kan hälsa på hundar, för att min son tycker att det är roligt med hundar. Annars skulle jag inte hälsa på hundar.

14 MARS 2016, 11:48

Hej alla,

Eftersom skolan nu är sanerad, är det absolut förbjudet att ta med sig pälsdjur in på samtliga av skolans lokaler.

Påträffas man med pälsdjur i skolans lokaler får man själv bekosta ny sanering.

Hälsningar

Peter Jansson

Fias matte

Det är en av de första gångerna som jag vågar komma tillbaka dit. De har precis skickat ut mailet.

Jag kliver av tvåans buss från Slussen vid Kungsträdgården. De har flyttat hållplatsen nu, sen sist jag kom hit. Jag går längs Handelsbankens lokaler, och passerar Stockholms farligaste övergångsställe för att sedan svänga till vänster in på promenaden längs Södra Blasieholmskajen. Jag går inte på samma sida, men jag kan på håll se mannen med den halvmeterhöga hatten öppna och stänga dörrar utanför Grand Hôtel. Med ansiktsuttrycket hos den som är van att träffa världsartister och ministrar från EU-parlamentet. Här är turisterna en del av stadsbilden oavsett årstid, och samtliga stannar vid den förgyllda kronan på Skeppsbrons räcke.

Precis där kan du välja om du vill gå på höger eller vänster sida av bron över till Skeppsholmen. Ditt blonda hår, det är det jag ser. Ditt blond-ljusbruna men samtidigt vita hår.

– "Hej!" Vi är bara 150 centimeter ifrån varandra. Du besvarar inte mitt hej. Vi går i samma klass på totalt 22 personer.

14 MARS 2016, 10:32

Hej Peter!

Jag vill informera att när jag deltog i Marja Knape och Linnea Rygaards vernissage i fredags 11/3, så vistades en hund i lokalen.

Hälsningar,
Lisa Vipola

20 JANUARI 2016, 08:04

Hej,

Jag heter Lisa och är studerande på Master programmet i fri konst på kungl. Konsthögskolan i Stockholm. Jag gör ett skriftligt projekt om de hundar som har haft betydelse för mig under mitt liv.

Din hund Eik, som också Marta Kuzma är matte till, har haft en stor betydelse för mig och jag undrar om jag skulle kunna få göra en intervju med dig om Eik?

Det skulle betyda otroligt mycket för mig om du har möjlighet att medverka i detta.

Vänliga hälsningar,
Lisa Vipola

Intervju med Eiks husse(anonym).

LV: – Kan du beskriva hans utseende?

A: – Utseende hans er nå vel mer som... Mark Rothko's "Black on Grey", men når vi skaffet han så... hadde han samme fargskala som Magritte's "The Ladder of Fire".

LV: – Kan du beskriva hans personlighet?

A: – Han er en trøtt type nåfortiden. Nei, men han liker å luftes langs Akerselva og begynner alltid å jage en fugel akkurat når jeg ringer en kunstner...

LV: – Var tråffade du honom första gången?

A: – Det var i Henningsvaer oppe i Lofoten, når jeg gjorde en sånn "Norge på langs" med sykkel. Det var venner til meg som gav han som motivasjon etter første uken på veiene. Det var deilig å göra den reisan sammen med han!

LV: –Vad tycker han om?

A: – Han liker å være på land.

LV: – Vad menar du?

- A: – Haha, ja han har jo guldkort på SAS og DET, virker det som han ikke liker hvert fall. Men han liker å ligge på en solfläcka i min...
- LV: – Vars brukar han flyga?
- A: – Det er jo Arlanda-Gardemoen som han pendler mest. Ja, han krever jo nå svære mengder elgpølse for å takle flygningene å være komfortabel.
- LV: – Och det är för att Marta bor där?
- A: – Ja, jeg er jo varannen uke-pappa till Eik.

Hundhår

–”Hej, ursäkta! Jag är konstnär... jag heter Lisa, jag tänkte... jag skulle behöva hundhår till ett projekt. Ett konstprojekt.” Han har redan en påbörjad coop-kasse hemma som jag kan få, svarar han direkt, när jag frågar honom om han skulle kunna samla åt mig.

Två gånger om året, faller hundarna sin päls, och vid hårväxlingen förtvinar roten på det gamla håret och nytt hår växer sedan fram från hårsäckens botten. Hans tikar faller också i samband med löpning och efter valpning och digivning. Fem månader senare står jag utanför ett av Ernst Grönvalls ritade lamellhus, som byggdes mellan 1967 och 1969 på Byälsvägen. Flerbostadshus bestående av tvårumslägenheter och trerumslägenheter av mörkrött tegel och cementbalkonger i en kall vit nyans. Hans lägenhet låg under bottenplanet, utan att ha balkongdörr. Dörren öppnas hastigt efter att jag ringt på, men han döljer sig bakom dörren. Aurora som löper försöker tränga sig igenom öppningen,

men han trycker vant upp sitt knä i hålutrymmet. Han verkar förstå att det är jag, utan att jag hunnit presentera mig. Dörren bänds upp trots hans knä, och nu syns både Auroras och Lucias nosar medan han pressar två vita kassar igenom springan. Det flyger några lösa tussar runt påsarna, och det luktar starkt av husky i trapphuset. Jag håller andan, men lyckas få fram ett "tack" innan han lika hastigt stänger igen ytterdörren och vrider om låset.

Emmas, Lucias, Mattis, Alphas och Auroras donerade hår packeterar jag sedan in i en av postens blå förpackningar med porto. Ingrid på Hundspinneriet i Nordmaling tvättar garnet tre tillfällen efter varandra. Idag spinns garn av Col-lie, Samojed, Newfoundlandshund, Japansk spets, Shetland Sheepdog, Afganhund, Leonberger, Tibetansk spaniel, Eurasier och Schäfer. Det krävs fem centimeter lång underhårsull för att kunna spinna ett användbart garn.

I norra Skandinavien och norra Ryssland har Huskyns tjocka päls använts ända sedan de började exporteras och födas upp i den här delen av världen. Det handlade givetvis om att får inte trivdes i det här klimatet. Att det sedan skulle visa sig att hundullen besatt läkande egenskaper, när den i detta tätstickade plagg placerades mot specifikt utvalda delar av människokroppen, bemöttes med skepsis. Det här var ju inte en annorlunda situation än hur varken penicilinet eller akupunktur togs emot när det kom. Det stickade bältet ska täcka minst tio centimeter av ryggradens lodräta grad, och bäras som det innersta plagget. Ett frekvent användande av bältet utesluter uppkomsten av nya diskbräck för patienten.

Det spunna tvåtrådiga garnet är förpackat i härvor om 260

gram, och antar nu en beige ton istället för de kontrastrika svarta och vita partierna som är karakteristiska för den här rasen.

Grynet II

Tecken på intelligens visade sig genom de upprepade tillfällena och den stora mängden nedgrävd föda. Eller så var hon en samlare, och hade inte den jägarpersonlighet som många andra settrar besatt. Idag räknas samlarsyndrom som en patologisk sjukdom, men för mina föräldrar väckte hennes beteende uppskattning. Det finns olika typer av samlande, och det vanliga samlandet är inte sjukligt på något sätt. Det kännetecknas av att det finns ett tema för det som hen samlar. Dessutom är den här typen av samlare ofta ganska ordningsamma personer som planerar och håller ordning på sakerna i samlingen. Grynet var stor nu och hade ingen anledning att anpassa sig efter varken föräldrarnas uppskattning eller samhällets syn på sjukdom.

TACK!

Elias Viippola, Greta Weibull, Henrik Hannfors,
Jonatan Rosén, Karin Viippola, Katja Uddman,
Majid Saliba, Marie-Louise Luther, Marja Knape,
Niklas Olin, Olle Andersson Brynja, Yngve Bergqvist

Annika Eriksson, Fredrik Ehlin,
Gustav Sjöberg, Johanna Lecklin,
Lina Selander, Oscar Guermouche

Anna-Karin Rasmusson, Anna Engver,
Beatrice Orlandi, Fathia Mohidin,
Gabriella Nyman, Georg Nordmark,
Inez Jönsson, Ingrid Jansson,
Isabelle Lind Farnstrand, Jin Mustafa,
Juanma Gonzales, Karin Sahlin,
Karolina Brobäck, Kyrre Mathisen,
Lap-See Lam, Leonela Lilja,
Lisa Lundgren, Lucia Pagano,
Malin Petersson, Malou da Cunha Bang,
Mattias Eliasson, Niki Lindroth von Bahr,
Ronja Kim Pedersen, Samuel Richter,
Sara Edström, Stina Persson,
Stuart Mayes, Susan Whitlow,
Susanna Jablonski, Theresa Traore Dahlberg,
Vida Laven, Yuka Kita